

Landøkonomiske Meddelelser fra forskellige Egne om Aaret 1886.

Fra Egnen Nord for Esrom.

Trykket føles uden Tvivl stærkest paa Gaarde af Mellemsørrelse, 100 à 200 Tdr. Land, som have været Gjenstand for Handel i den gode Tid; da der i denne Egn kun findes faa af disse, og da Bøndergaardene i det Hele synes at have mere Modstandskraft, er denne Egn vistnok ikke saa haardt trykket som adskillige andre Egne i Landet. De lettere Jorder langs Stranden have i de sidste tørre Somre havt Held med Kartoffel dyrkningen og ere derigjennem blevne noget heldigere stillede, end ellers vilde have været Tilfældet. En udstrakt Rodfrugt dyrkning, Mejeridrift og Opdræt af Kreaturer viser sig som det solideste Grundlag for Driften. — For de mindste Ejendomme paa 10 à 20 Tdr. Land er Prisforskjellen nu og tidligere ikke stor; Bøndergaarde paa 50 à 60 Tdr. Land, som før naaede henimod 1000 Kr. pr. Td. Land, kjøbes nu for 7 à 800 Kr. pr. Td. Land. Mellemgaaarde, som ere kjøbte for 900 Kr., ville næppe kunne udbringes i mere end 6 à 700 Kr. pr. Td. Land; Prisfaldet varierer efter Ejendommenes Størrelse og øvrige Forhold mellem 10 og 30 pCt.

En Formindskelse af Udgifterne til Folkehold, Bygninger, Materiel, Husholdning er for Bondestanden et naturligt og nogenlunde let tilgængeligt Middel til at frembringe en forbedret Status; Mand og Børn tage Del i Arbejdet istedetfor lejede Tjenestefolk; der gives lidet eller intet ud til Haandværkere etc. Samtidig hermed er der en kjendelig Bevægelse mod at søge Hovedindtægten af Kreaturholdet; der fattes ganske vist

meget i, at det endnu er naaet, men Bestræbelsen er der og vil i Tidens Løb faa en ikke ringe Betydning. — De større Jordarbejder paa enkelte Ejendomme have ikke været uden Virkning paa Bøndergaardene; Udkjørsel af Ler og Sand paa lavtliggende Arealer er meget anvendt, undertiden paa den Maade, at Smaakaarsfolk paatage sig at lægge et 2 à 3 Tommer tykt Jordlag paa Kjærjorden for Rettigheden til at benytte det saaledes vundne Areal i 3 Aar, naar disse til Grundforbedring trængende Jorder ligge fjernt fra Bondegaarden.

Fra Egnen Nord for Hillerød.

Det, Landbruget mest lider af i Øjeblikket, er selvfølgelig i en overvældende Grad formindskede Indtægter uden blot tilnærmelsesvis Indskrænkning i Udgifterne. Renter og Afgifter ere som oftest de samme som tidligere; de faa Afgifter, som beregnes efter Kapitelstaxt, spille sjælden nogen væsentlig Rolle. Haandværkeren forlanger de samme Priser som i tidligere Tider; de samme Bidrag svares til alle mulige Slags Foreninger som før o. s. fr. Brændet er faldet lidt i Pris, men Tørv ikke.

Her skeer ingen Omsætning med Landejendomme. Ufyldstgjorte Prioritetshavere foretrække at se Tiden an fremfor at lade sig Pantet udlægge. En sjælden Gang kommer en Ejendom under Hammeren og sælges tilsyneladende for Røverkjøb, men i Virkeligheden ikke, da man ikke nok beregner Omkostninger og Ejendommens forfaldne Tilstand. —

Jeg skal nævne nogle Forhold, der ved hensigtsmæssige Forandringer kunde gjøres fordelagtigere for Landvæsenet. De store Tab, som ofte forvoldes ved Brandskadeerstatning for Kreaturer kunne betydelig formindskes ved hensigtsmæssige Foranstaltninger derimod. Alle Fæhuse burde være forsynede med Loft og være tækkede med Spaan eller andet ikke brandfarligt Materiale, og naar der havdes Straatag, burde dette være bundet med Metaltraad eller Huset forsynet med Ildgitter. Desuden burde Husene være forsynede med Døre i Gavlene. Halm eller Hø burde ikke være ophobet i umiddelbar Nærhed af Husene. Kan dette ikke paabydes ved Lov,

som man skulde synes var rimeligt, thi hvorfor skal En betale for en Andens utilgivelige Ligeegyldighed, kan det fremtvinges ved Extrapræmie fra de Forsømmelige. I Forsømmelsestilfælde burde erlægges klækkelig Mulkt og i Ildebrandstilfælde Afdrag i Godtgjørelsen. Tilsynet burde underlægges Brandfogderne mod en ringe Godtgjørelse og ikke Brandsynet (Skorstenssynet), som i mange Tilfælde er skandaløst. — Tyendeloven, som er en Guldgrube for Fæstemændene, thi jo daarligere det gaaer, desto bedre for dem, og som kun giver Husbonden Forpligtelser men ingen Rettigheder, trænger til en længe ønsket Revision. — Drukkenheden bør bekæmpes paa alle Maader. — En lettere Forbindelse mellem Landsdelene var meget ønskelig. Her paa Egnen er man kun fjernet en halv Snes Mil fra Jylland, men skal man til Jylland maa man rejse 30 à 40 Mil, og saa er man kun ved Sydgrænsen. Som Følge deraf er Jylland et ukjendt Land for os her; Handelen gaaer til Sverrig, og man maa nøjes med svenske Kreaturer istedetfor jydsk, navnlig kunne jydsk Heste slet ikke faaes her uden over Kjøbenhavn, og ere de først komne dør, skal der betales en god Opgjæld. Her er altid Mangel paa gode Følhopper, som jo ingen Steder faaes saa godt som i Jylland, og passende Hingste, Fuldblodshingste, haves jo nu her, ihvorvel i et ringe Antal. Det er sørgeligt, at den nordlige Del af Sjælland saaledes drages til Sverrig (praktisk Skandinavisme), medens Jylland drages mer end nødvendigt til Tyskland (praktisk Germanisme). En Forlængelse af Jernbanen enten over Helsingør eller Frederikssund til Lynæs vilde knytte Landsdelene sammen og give et naturligt Kredsløb; det vilde give denne Egn et vældigt Opsving og gavne Jylland. — En Kvægavlerforening er dannet her i Amtet, om den vil faa Fremgang vil Tiden vise. Det er saa vanskeligt at faa Folk til at indse, at de rene Racer bør holdes i Hævd. Den herværende Forening er dannet med det Formaal for Øje at opretholde Angler og det dermed beslægtede fynske Kvæg. Slette og rette »Tyreforeninger« ere jo egentlig ikke noget Nyt; man havde jo i gamle Dage de saakaldte Bytyre.

Arbejderne have været meget medgjørige, 1 Kr. og

Kosten var det almindelige; faste Folk have været rigelige til nedadgaaende Priser. Malkepiger have heller ikke været nær saa kostbare som tidligere.

Fra Amager.

Det kan siges, at Trykket nok føles stærkest i de smaa Landbrug, og især baade i smaa og i store der nylig ere erhvervede til for høje Priser. Ejen omme med Jorder i meget høj Kultur og nogenlunde rene, samt med Brugere i Besiddelse af tilstrækkelig Dygtighed og pekuniær Magt og altsaa med Evne til at lempe sig efter vexlende Forhold, ville imidlertid altid være i Besiddelse af stor Modstandsevne i Nærheden af en saa stor By som Kjøbenhavn, hvad enten Jorderne ere lettere eller stærkere; thi hele Driftsmaaden maa selvfølgelig være afhængig deraf. Ejendomspriserne kunne egentlig ikke siges at være faldne, men der er indtraadt det Forhold, at der ingen Omsætning finder Sted.

Jeg skal tillade mig at gjøre opmærksom paa, hvad her haabes og ventes for at hjælpe paa Mislighederne. Som bekjendt dyrkes herude Grønt- og Havesager saavel af de større som mindre Jordbrugere, forholdsvis stærkest selvfølgelig hos de sidste, og iblandt det Dyrkede have særlig de tidlige Kartofler, men dog ogsaa andre Grøntsager, været af meget stor Betydning; men nu er det Forhold indtraadt, at paa den Tid, da disse Artikler egentlig kunde siges at være Luxus og som Følge deraf betales med gode, tildels høje Priser, oversvømmes vi af Produkter af den Slags fra Tyskland, der med sit mildere og sydligere Klima er adskillige Uger foran os paa dette Omraade. Paa Grund heraf har Dyrkningen af disse Sager tabt den økonomiske Betydning, den tidligere havde, og Fremtiden kan derfor kun imødesees med Bekymring, med mindre det kunde bringes dertil, at vi kunde faa indført Told paa disse Artikler, navnlig paa den Tid af Aaret, hvori disse ny Produkter formentlig ville kunne ansees for Luxus.

Fra Egnen Taastrup—Kjøge.

Naar jeg ved Aarets Slutning atter skal give et Billede af Landbrugets Stilling og Vilkaar, da kan det desværre ikke blive stort anderledes end for et Aar siden. 1886 har ikke bødet paa Hullerne fra de tidligere Aar. Om end Høstudbyttet kan ansættes til et Middelaars, saa have Priserne paa Rug og 6r. Byg, der væsentlig dyrkes her, til Gjengjæld været meget lave, Priserne paa Kjød og Mejeriprodukter ligeledes, medens Mælkeudbyttet i den tørre Sommer har været tarveligt og tilmed kostbart at frembringe. Naar der alligevel høres saa lidt til Fallitter og deslige Ulykker, da har dette sin Grund i den gamle Velstand i denne Egn, de forholdsvis lave Behæftelser paa Ejendommene og den Tarvelighed samt Forsigtighed lige overfor Udgifter, der altid har karakteriseret denne Egns Befolkning. — Handelen med Ejendomme staaer helt stille, man hører kun om Overdragelser fra Fader til Søn eller ved Giftermaal, og Prisen paa Jord lader sig derfor vanskelig opgive; at den maa noteres lavere end tidligere, er givet, men Tilbagegangen synes dog ikke at være saa særdeles betydelig og muligvis mindre end i andre Egne. Vi leve i en afventende Tilstand; Kjøberne, der vente paa billigere Betingelser, holde sig tilbage, og Sælgerne ville nødig tage mod Bud, der gaa meget under de Priser, de en Gang have vænnet sig til at betragte som de normale; de søge at klare sig over Nutidens Vanskeligheder og vente paa de bedre Konjunkturer, som formentlig maa komme, idet de spare, hvor det kan lade sig gjøre, og sætte Haabet til Fremtiden.

Og stort andet er der næppe heller at gjøre; Landbrugets trykkede Tilstand har jo samme Udspring som den Vanskelighed, al anden Produktion kæmper med — faldende Priser og vanskelig og usikker Afsætning. Trykket vil ikke hæves, før Konjunkturerne blive bedre, og Landbruget kan lige saa lidt som nogen anden Virksomhed skabe disse; men medens man venter paa den bedre Tid, der maa komme, bør man ikke lægge Hænderne i Skjødet, men arbejde videre for de Opgaver, som Fremtiden faaer at løse, og holde Land-

bruget beredt til at tage energisk fat, naar Tiden kommer. Det vil derfor være rigtigt og fremsynet at virke hen til en fornuftig Ordning af Landbrugets Driftskredit; den vil der, naar Landbruget atter skal i Lag med sine nye endnu maaske ikke anede Opgaver, blive god Brug for; Afsætningsforholdene for vore Produkter maa forbedres og udvides paa alle Omraader, og Toldbeskatningen anvendes paa en fornuftig Maade, saa den ikke hæmmer Produktionen. Disse og lignende Foranstaltninger ville bidrage meget til at støtte og styrke Landbruget, men Ingen maa vente, at disse eller overhovedet nogen Foranstaltning af den Art kan yde Landbruget nogen væsentlig Hjælp mod den nuværende Krise; den Storm maa Landbruget selv ride af, naar saa Medbøren kommer, kunne de sikkert hjælpe til at bringe Vind i Sejlene og føre Skuden rask fremad igjen. — Naar dette vil ske, lader sig ikke sige; der er jo heldigvis paa adskillige Omraader en virkelig Bedring til Stede, der ogsaa har givet sig tilkjende ved Stigningen i Priserne paa Hvede, men om disse Foraarsbebudere ere at stole paa, eller om det kun er enkelte forvildede Fugle, der ere komne for hurtig og atter ville forsvinde, derpaa kan vel Ingen give et bestemt Svar, men det lysner dog altid op og styrker Haabet hos mangen forknyt Landmand, der hidtil forgjæves har spejdet efter den bedre Tid.

Jeg har ikke Indtryk af, at denne Egn er særlig plaget med Tuberkulose; jeg har i den Henseende ikke hørt særlig Klage og kan derfor heller ikke have nogen Mening om denne Sygdoms Tiltagen eller Aftagen; jeg har imidlertid den Tro, at der særlig gennem Dyr lægerne søges at gjøre Befolkningen klar paa dens Smitteevne, og at der ad den Vej mere og mere vil blive virket hen til en større Forsigtighed med de angrebne og mistænkelige Individuer og en bedre Forstaaelse af Sygdommens hele Karakter. Vejen er imidlertid lang, og hurtige Resultater maa ikke ventes.

Fra Egnen ved Roskilde Fjord.

Egnen paavirkes ikke stærkt af Tidens Tryk sammenlignet med andre Egne. De mindre Gaarde synes at

klare sig bedst, navnlig naar de have en nogenlunde tidsvarende Drift. Under samme Konjunkturer vil man søge en Forbedring ad to forskjellige Veje: de Ældre, de Konservative, ville begrænse sig yderligere og yderligere, indskrænke deres Indkjøb paa mangfoldige Maader, og de ere i Stand dertil i et Omfang meget større, end man formoder. Fra den Side vil man faa et nyt Bevis paa vort Lands naturlige Fortrin og vor Bondestands bekjendte Sejghed. De Yngre ville styrke sig ved at hæve Produktionen. Begge Veje ere farbare, men de Ældre ville slide mest paa deres Vej, thi de blive de fleste til liden Baade for anden Virksomhed i Landet. Ude fra, fra Statens Side, venter man ikke meget. — »Hvad der skete for 100 Aar siden, det skeer ikke i vore Dage.« — »Landet er Statens Stedbarn.« — »I vor Tid har man andre Interesser.« — »Man var kommen for langt frem.« Det er Udtryk for de Hverdagsbetragtninger, hvormed man her seer Fremtiden i Møde. — Der er navnlig en Ting, som gaaer frem paa denne Egn, det er Roedyrkingen. Ved Siden deraf drives i de senere Aar ogsaa nogen Frøavl, navnlig af Agerhejre og Engsvingel tilligemed nogen Avl af Roefrø. Egnen er som bekjendt stærkt plaget af »Agerkaal«. Som et Middel mod den har Mange anskaffet Skrælleplov.

Begrebet om, hvorledes den gode Hest skal se ud, er meget vaklende. Følgen deraf er, at der benyttes baade Hopper og Hingste, som aldrig burde anvendes til Avl. Men Mange have en fuldkommen rigtig Følelse af, at en god Hest giver et bedre Vederlag for sit Foder end Kvæg i Almindelighed.

Fra Lejreengen.

Kornhøsten fyldte næppe $\frac{3}{5}$ af en Middelhøst. Vel er Sæden af god Vægt og giver i Forhold til Læsseantal mere end ventet; men Foldene blive dog gjennemsnitlig 20 à 25 pCt. under Middelhøst, og Halmens gode Næringsværdi kan langt fra opveje dens mindre Udbytte. Tværtimod er det desværre altfor sikkert, at Hø og Halm, selv ved et betydelig større Kraftfodertilskud, end man tidligere har brugt, ikke vil kunne

slaa til indtil Græstiden i det kommende Foraar. Hvor Besætningerne derfor ikke allerede ere blevne indskrænkede fra Efteraaret af, vil tvungne Salg paa mange Steder blive nødvendige i Løbet af Vinteren.

Medens saaledes 1886 har været et af de Aar, der, alene ifølge Naturens Gang, maatte kaldes uheldigt, men hvis Forekomst alle ældre Jordbrugere ikke kunne undlade at tage med i Beregning, saa har det naturligvis i yderligere Grad forøget det Tryk, Landbruget særlig led under i Forvejen, det Tryk nemlig, som faldende Produktpriser have fremkaldt, fordi disse Priser ikke mere staa i Forhold til den Værdi, som man har overtaget Jorden til, være sig til Eje eller Forpagtning, eller til de Omkostninger, som Jordens Drift kræver, og som for Tiden ikke vilkaarlig kunne nedsættes saa yderlig, at en Balance kan tilvejebringes. Det er jo en Selvfølge, at Bestræbelserne gaa ud paa at nedsætte Driftsomkostningerne saa meget som muligt, og medens man i de gode Aar maaske gik lidt for vidt med Anskaffelse af dyre Maskiner, der ikke altid svarede til Hensigten, og med Anvendelsen af kunstige Gjødningsstoffer, hvis Værdi ikke altid var lig med deres Pris, — er man maaske nu tilbøjelig til at spare temmelig stærkt, hvor ikke en øjensynlig Fordel ligger meget nær; men det er paa den anden Side sikkert, at de Jorder, som have modtaget god Gjødning og godt Arbejde i en Række af Aar, ere dem, som nu lønne deres Brugere bedst, selv om de ere betalte til fuld Værdi, og de gjøre dette, fordi Driftsomkostningerne (den ene Udgiftsfaktor) ikke ere større paa de gode, gjødningskraftige end paa de udpinte Jorder. Da Driftsudgifterne, navnlig ogsaa Arbejdslønnen, spiller en ligesaa stor og som oftest større Rolle end Afgiften eller Jordrenten, ligger det derfor ogsaa nær, at de mindre Jordbrug under ellers lige Forudsætninger bedre taale Trykket end de større, naar vel at mærke vedkommende Bruger lægger hele sin personlige Arbejdskraft til. Hvor dette fuldtud er Tilfældet har man virkelig Exempler paa, at Jordbruget har kunnet bære sig, vel uden egentligt Overskud, men ogsaa uden Tab. De meget store Gaarde ere derfor nu

i Virkeligheden de uheldigst situerede, naar de ere indkjøbte eller forpagtede til de Priser, som bleve lagte til Grund indtil for et Par Aar siden.

Hvad der sælges af Ejendomme nu maa, paa enkelte Undtagelser nær omkring Kjøbenhavn, realiseres 20 à 30 pCt. under de Priser, hvortil de vare kjøbte i den senere Periode, og efterhaanden som Forpagtningskontrakter udløbe, ville disse fornuftigvis komme til at undergives en lignende Nedsættelse, hvilket endda er for lidt i Forhold til Produktprisen; 33 pCt. vilde formentlig være passende, og at det ikke bliver nødvendigt at gaa yderligere ned, kan kun skyldes den Omstændighed, at der i de gode Aar er nedlagt saa betydelige Kapitaler i Jorden af Forpagterne, at dette har Rækkeevne for et længere Tidsrum end den stipulerede Brugstid varede. Enkelte Godsejere have vistnok søgt at lette Forpagternes Afgifter enten ved kontant Kjøb af Forpagternes Besætning eller ved en direkte Nedsættelse af Afgiften, men dels er dette langtfra almindeligt, dels have Afslagene været saa smaa, at det mere maatte betragtes som en Gave end som en Betryggelse mod fremtidigt Tab ved Driften. Der er i det Hele taget sat store Summer til af Forpagtere paa større Gaarde siden Aaret 1882, og for mange vil Udløbet af deres Kontrakttid være en fuldstændig Op-hævelse af deres Forretning, fordi deres Kapitaler ere blevne saa reducerede, at de selv til nedsatte Priser, som iøvrigt kunde passe, dog ikke have tilstrækkelig Driftskapital til en fornyet Overtagelse. Det vil derfor vistnok i mange Tilfælde gaa for sent op for Godsejeren, at han har afskaaret sig fra at beholde en ellers dygtig Jordbruger, ved for længe at stole paa Vedkommendes Dygtighed, som ene tilstrækkelig til i Længden at holde ham oprejst.

Lønnen for faste Karle er gaaet ca. 20 pCt. ned; for Mejeripiger er den derimod stabil, og da disse Medmennesker af en eller anden Grund, de selv bedst maa kjende, kun lade sig engagere igjennem uligitime Fæstekommissionærer, der udmærket forstaa at drage sig denne Ubegribelighed til Nytte, saa ere de meget dyre (55 Kr. halvaarlig + 10 Kr. i Fæstesalær) og meget upaalidelige; det hører til Sjælden-

hederne, at en Pige vil tjene længer end et halvt Aar paa et Sted; hun længes efter dette Tidsrums Ophør for atter at besøge Kommissionærernes Kontorer og forlange en ny Tjeneste, hvilket dog ikke forhindrer, at hun atter efter et halvt Aars Forløb tager Tjeneste paa et Sted, hvor hun tidligere havde Plads. — Kommuneskatterne ere i flere Aar ikke stegne her i Egnen; men for næste Aar ere de næsten overalt ansatte højere, fordi Fattigforsørgelsen kræver større og større Ofre, væsenligst foranledigede af de Krav, som uligitime Børn foraarsage; dog er der ingen Spørgsmaal om, at to saa gennemgribende Nødvendighedsartikler, som Brændevin og bajersk Øl ere blevne til i vort Samfund, have deres væsentlige Del i Fattigbyrdernes Forøgelse. Den jævne Middelstand formenes derfor ogsaa at anse en eventuel betydelig Skat paa disse to Produkter for et hensigtssvarende Tidsspørgsmaal.

Fedning af Udsætterkøer, selv om de ere unge, giver for Tiden som Regel Tab; men da det helt magre Kvæg iaar har været omtrent usælgeligt, foretrækker man halveller helfede Udsættere, alt eftersom Individet derved giver mindst Tab. — Der fedes ikke saa mange Svin som tidligere, da Hamburgs Priser have været for lave til at give Fordel, og Fedning af smaa Svin til Slagterierne i Kjøbenhavn ubetinget har givet Tab, naar Prisen er gaaet under 28 Øre, hvilket har været Tilfældet den første Del af Aaret.

Kraftfodringen har været langt stærkere i Sommer end tidligere og vil ligeledes blive det i Vinter. Grunden hertil er, at man i de senere Aar, da Sædpriserne begyndte at falde, har forøget Besætningernes Antal af Dyr meget betydelig, navnlig ved Opdræt; men iaar har Høsten af Hø og Sæd, især hvad Halmen angaaer, været saa ringe, at et meget betydeligt Kraftfoder udkræves for blot nogenlunde at holde Huldet vedlige. Uden endnu at have opgjort Regnskabet herover, kan jeg dog udtale, at det selv med gode Individer vil give et betydeligt Tab, hvoraf større Summer senere maa søges i Møddingen, og maaske ogsaa delvis findes, hvis ikke Produktprisernes yderligere Synkning gjør dette

Haab ganske illusorisk. Der er fortrinsvis benyttet Korn til Kraftfoder, fordi de kunstige Foderstoffer have været forholdsvis for dyre, navnlig Klid og Rapskager. Det billigste Foder har været Rug, anvendt med Maadehold og med Opgave at fremme Kjødproduktion mere end øjeblikkelig Mælkegivtighed. I Vinter fodrer jeg hele Besætningen med 2 Pd. Rugbrød, 2 Pd. Blandingssædskraa, 1 Pd. Rapskager, 2 Pd. Klid, lidt Roer og 3 Pd. Hø daglig. Rugbrødet er et udmærket Foder, som alle Kreaturer fortrinsvis tage fat paa i Blandingen. 1 Pd. Rugbrød af sædvanlig Kvalitet og Blanding koster mig 4,4 Øre, idet Bageren eller rettere Mølleren leverer 132 Pd. Brød for 100 Pd. Rug samt 1 Kr. i Bage- og Malepenge. — Rug er et godt Fedeæmne til Svin, naar Skraaet bliver kogt sammen med Halvdelen gruttet Majs, og det er iaar forholdsvis det billigste Foderstof. — Paa mindre Gaarde er delvis Staldfodring i Tiltagende. Paa større Gaarde er man begyndt dermed, men jeg troer nok, at Regnskabet udviser en saa betydelig Fordyrelse, at man med de nuværende Smør- og Svinepriser (om Ost kan der jo for Tiden ikke være Tale, da denne ikke betales) holder op igjen. — Der mistes i Reglen 3 à 4 pCt. ved Tuberkulose paa de større Gaarde, men Sygdommen er snarest i Aftagende.

Fra Egnen ved Jyderup.

Det er ikke let at besvare, om Trykket er stærkere her end andetsteds, men jeg troer dog nærmest, at denne Egn hører til de mindre trykkede, thi Trykket føles vel mest paa de større Ejendomme, for der kunne Udgifterne vanskeligst indskrænkes. Bonden har her stærkt indskrænket sig; han afskaffer sine Folk, idet han dels selv arbejder med og dels lader sine Børn arbejde. Derved vindes jo betydeligt, og med Arbejdsomheden kommer naturlig ogsaa mindre Lyst til Festlighed og Rejser, ligesom ogsaa det stærke Forbrug af bajersk Øl er begyndt at tage af. — Mig bekjendt er her ingen Handel sluttet i mange Tider uden ved Tvangsauktion, og det er endda ikke i vor nærmeste Egn, og da have Priserne

været meget smaa; men skal man sætte Pris, maa det vel være en 7—800 Kr. pr. Td. Land mod tidligere 9—1000 Kr. — Det er vanskeligt at sige, hvad der skal hjælpe, men hvad jeg i saa Henseende vil sætte forrest er følgende: a) Indskrænkning af Butterinefabrikationen og Do.-salg, da det trykker vort Smørs Pris, og b) en Forandring af Brændevinstolden, saa at Produktet og ikke Karrummet beskattes, thi derved vil Majsens Betydning, og mindre god Sæd kan atter faa Anvendelse, ligesom Brænderitaldene i Byerne, som nu ere lukkede, atter kunne blive aabnede, og det giver atter Aftræk paa Udsætterkøer, som nu ingen Pris ere i; c) endelig lettere Adgang til billige Laan uden Vexler, som er en Ødelæggelse for vor Bondestand og hele Landbruget, og her kunne vel de Raifeisenske Kasser faa Betydning. — Vi have faaet oprettet en Kvægavlsforening i Amtet, og den har vundet en Del Tilslutning, ligesom der er megen Iver for forbedret Kvægbesætning.

Fra Egnen mellem Kallundborg og Slagelse.

Aarsudbyttet har været daarligt; hvad der navnlig har bevirket dette er den langvarige Tørke igjennem Foraars og Sommer; denne medførte, at Græsmarkerne vare simple og som Følge deraf Mejeriudbyttet usselt, hvor Kreaturerne stadig bleve holdtø ude, og hvor de holdtes paa Stald, blev jo med den ringe Mængde Grønfoder Fodringsen kostbar, da der skulde ydes temmelig stort Tilskud af Kraftfoder, dels for at holde Mælkeudbyttet oppe og dels for at kunne gennemføre Fodringsen inde. Høudbyttet blev ogsaa ringe formedelst Mangel paa Regn, og ligeledes maatte Køerne bindes tidlig ind i Efteraaret, da det ikke kunde betale sig at lade de Besætninger, der mod en ikke ringe Udgift vare holdte oppe Sommeren igjennem, gaa længe ude og tabe Huldet, og der lagdes saaledes tidlig Beslag paa Rodfrugter og Kraftfoder. Sædhøsten kom jo bedre igjennem den tørre Sommer, navnlig paa de kraftige Jorder.

Det er for høje Prioriteter og for høje Forpagt-

ningsafgifter, der trykke Landmanden, og jeg troer, at begge Dele have trykket, førend de daarlige Aar kom; men i de gode Aar opdagedes det ikke rigtig, da var Krediten større. Jeg troer, at det økonomiske Tryk føles i denne Egn omtrent som andre Steder; her findes en fast Stok af gammeldags Bønder, som enten ere Fæstere eller have kjøbt tidlig; de have intet eller lidet staaende i Gaardene, have levet tarvelig og sparsommelig, have ikke anvendt mange Penge paa Bygninger eller i det Hele paa Bedriften — hos dem er der Velstand; men alle de Jordbrugere, baade større og mindre, baade Ejere og Forpagtere, der have overtaget deres Bedrifter i de gode Aar, og som almindelig sidde for en Udgift af 40 Kr. og derover pr. Td. Land, for dem kniber det; de dygtige, stræbsomme og sparsommelige Mænd kunne vel ride Stormen af, naar det snart kan blive lidt bedre; men for de udygtige Folk er det kun et Tidsspørgsmaal, naar de komme til at holde op, og der er bestandig ikke saa faa, der maa forlade Ejendommene, og der vilde sikkert være flere, naar ikke de sidste Prioritetshavere fandt sig i at undvære Renter, hvilket de gjøre for at blive fri for at overtage Ejendommene. Den Drift, som har den største Modstandskraft, er absolut den kraftige med et stort Kreaturhold og udvidet Roedyrkning, naar den ledes af en dygtig og fornuftig Mand, der ikke i nogen Retning gaaer til Yderligheder og saaledes f. Ex. ikke fodrer stærkere, end hans Besætning taaler det og betaler det. — Ejendomspriserne ere lavere, og Salgsprisen kan ikke sættes højere end til 600 Kr. pr. Td. Land, naar det ikke er en Ejendom, der er i en særlig høj Kultur, og saadanne komme jo sjælden i Handelen, naar det ikke er grundet paa Dødsfald. — Forpagterne have vist i Almindelighed faaet Afslag, dog er det vanskeligt at opgive noget herom, da saadanne Afslag i Reglen holdes hemmelige. Enkelte Steder er der ogsaa indrømmet noget friere Drift eller Tilsladelse til at drive en Mark med Sæd istedetfor med Græs. Man haaber paa en almindelig Rentenedsættelse, som jo vilde hjælpe meget paa de højt prioriterede Ejendomme. En større Hjælp fra Staten til Husdyrbrugets Fremme

vilde ogsaa sikkert hjælpe meget, navnlig paa de mindre Gaarde; thi det er sikkert, at fik Bonden gode Kreaturer istedetfor de mange simple, der findes, vilde han kunne opnaa adskillige Hundrede Kroners Indtægt mere om Aaret. En kyndig Vejledning og Understøttelse til Hesteavlens Forbedring tiltrænges haardt, og Udstationering af gode jyske Hingste vilde i høj Grad forøge Indtægten af Hesteavl, da der nu kun sjælden frembringes en god Handelshest. — Man haaber, at den dannede Kvægavlsforening skal hjælpe, idet Kappelysten skal bringe Folk frem paa dette Omraade, og naar Politik ikke skadede, vilde denne Sag hurtig bringes frem og gjøre megen Gavn. Hvad der ogsaa synes at stifte virkelig Nytte hos Bonden er Oprettelsen af Andelsmejerier; der er oprettet flere, og der tales om Anlæg af endnu flere. — Kommuneskatterne ere vist omtrent uforandrede, de kunne vexle lidt, eftersom Nybygninger opføres, og afhænge noget af, hvor praktisk Fattiggaardene ere indrettede; en enkelt Kommune maa lægge et Par Kroner paa pr. Td. Hartkorn, en anden kan slaa disse af.

Fra Korsør—Skælskøregnen.

Det var altfor let i tidligere Tider at faa optaget Prioritetslaan; thi Taxationerne vare aldeles uforsvarlige, ja efter de nuværende Tider ubegribelige. Folk med en Kapital paa ca. 10,000 Kr. toge den Gang ikke i Betænkning at kjøbe en Gaard til 40 à 50,000 Kr., som i de Tider ogsaa tildels kunde forrentes, men Alle dyssede sig i Søvn med den Tanke, at ingen Tilbagegang var tænkelig. Nu viser Letsindigheden sig, og mangen en Landmand maa nu forlade Hus og Hjem med Tab af sin lille Kapital og endda et betydeligt Tab for den yderlige Prioritetshaver, hvilken sidste vi forresten ingen Ynk have med; thi han har med store Renter for Øje taget et usselt Pant. Disse store Prioriteter ere især for de mindre Steder et alvorligt Tryk. Hvilke uhyre Kapitaler ere ikke anvendte til Forpagtningsafstaaelser, da man i de gyldne Aar ikke tænkte saa meget paa, hvor stor Afgiften

blev, som paa blot at faa en Forpagtning; og Forpagterne ere selv Skyld i, ved deres stadige Tilbud om Afstaaelser, at Afgiften blev højere og højere, ikke saa meget overfor Herskabet, som ved Forrentning af store, ofte laante Kapitaler, som nu tildels ere tabte. Iøvrigt maa man sige, at vel ere Tiderne smallere, men saa længe man endnu kan faa ca. 1 Krone pr. Pd. Smør, ca. 6 Øre pr. Pd. Byg, 28 à 30 Øre pr. Pd. Flæsk levende Vægt og $6\frac{1}{2}$ à 7 Øre pr. Pd. Hvede, saa kan endnu et vel drevet Agerbrug give en Mand Brødet. — Trykket føles vistnok mest paa de smaa Gaarde og paa de lette Jorder, hvilke have den mindste Modstandsevne, og de Gaarde, som i Aaringer have nydt godt af en stærk Fodring og i det Hele taget af en intensiv Drift, ville ogsaa nu vise den største Rentabilitet. — Det gjælder om ikke at tabe Tilliden til Jorden, men dyrke den saa intensivt som muligt, læggende Vægt paa et godt og stort Svine- og Kohold. Staldfodring en Del af Sommeren, dreven med Fornuft og Eftertanke, kan være Agerbruget til stor Nytte. Naturligvis ville billige Penge have sin Indflydelse, men er Landmanden først løbet paa Grund, som oftest ved en sørgelig og udstrakt Kredit hos Kjøbmanden, hvilken Aar for Aar voxer, saa er det vanskeligt at komme paa ret Kjølgjen. Flid, Paapassenhed og Forbliven ved Hjemmet, istedetfor stadig at skulle til Møder af den ene eller anden Slags, vil have sin store Betydning. De mindre Gaarde maa aflægge Medhjælper, og Manden maa selv styre Bedriften, Bonden maa selv tage Plov i Haand, lade Piben hænge til om Aftenen, istedetfor at spille Timer med Bysludder for ikke at tale om stadig at sidde paa de for Samfundet saa ulykkebringende Smugkroer, Huler, som ere en Arne for meget ond Sladder og letfærdig Tale og i højeste Grad ulykkelige for den huslige Hygge, hvilket atter virker stærkere end Mangen maaske aner paa Bedriftens gode og sunde Gang. — I denne Egn føres paa mange Steder et smukt, godt Agerbrug og særlig lægges Vind paa Mejeridriften og tildels Hesteopdræt, hvilket sidste særlig egner sig for de smaa Gaarde. Flere Andelsmejerier ere opstaaede og siges at betale sig godt. Jeg ynder dem ikke af

socialle Grunde, thi at Manden passer sin Jord og Konen sit Mejeri og Husholdning giver baade det bedste Udbytte og den største Tilfredshed og Lykke, ikke at tale om det bedste Exempel for den opvoxende Ungdom.

Ved de for Tiden værende ret gode Svinepriser og lave Kraftfoderpriser maa vel Svinefedningen ansees for en ret god Forretning, hvorfor der ogsaa her i Eggen fedes mange Svin og helst store. Med disse lave Rugpriser tiltager Svinefedningen med Rug meget, ja saa meget, at vistnok den meste Rug vil blive fodret op paa Svin og paa Heste. (Her paa Gaarden fodres op mindst 10 à 1200 Tdr. Rug.)

Hestetillægget er i Tiltagende her i Eggen, hver en Bonde har i Reglen mindst 1 Følhoppe, og her vrimler af Hingste, naturligvis af meget forskjellig Duelighed. Forresten ere Plage og $\frac{3}{4}$ -Aars Føl for Tiden saa billige og have været det hele Efteraaret, at det vistnok ikke har kunnet betale sig at være Opdrætter. — Tuberkulosen findes desværre overalt baade i Ko- og Svinebesætninger, men da man har faaet Øjnene op for den slemme Gjæst, tages der kraftige Forholdsregler imod den ved strax at skyde ud de mistænkelige Individuer, saa jeg maa vel næsten antage, at Tuberkulosen ikke skal udbrede sig mere, men snarere aftage.

Fra Sydsjælland (Vordingborgeggen).

Trykket hviler paa Alle; mangen en Bonde, som har ment, at han var en rig Mand, naar han i en god Gaard kun skylder henved Halvdelen af den Værdi, den havde i de gode Tider, mærker nu, at han sidder haardt i det, har Læs med at svare enhver Sit og kun med stor Vanskelighed vil være Mand for at rejse nye Laan. Forpagterne paa de større Gaarde have det ikke bedre, om end Godsejerne vistnok i Almindelighed have indrømmet en øjeblikkelig Nedsættelse, dog vist sjælden tilstrækkeligt til at hjælpe Vedkommende over den strænge Tid, thi Ulykken er, at Afgiften i de gode Aar, vi have havt, er kommen op til en Højde, der aldeles ikke

staaer i Forhold til, hvad der kan svares. Der er derfor Udsigt til, at Forpagterstanden vil lide et føleligt Knæk, hvis der ikke indrømmes den betydelige og varige Afslag i Afgiften, thi et enkelt Aars Eftergivelse af en Del af samme er langtfra tilstrækkelig til at holde den oven Vande. Hvilke Midler, der skulle kunne bringe Bedring i Jordbrugernes Stilling er vanskeligt at sige, men først og fremmest maa der en større Økonomi til. For den overhaand tagende Luxus, især blandt Ungdommen, maa der vistnok sættes en Stopper. Dernæst kan der ogsaa spares mange Penge, naar Folk ville blive hjemme og passe deres Bedrift istedetfor at være med til Masser af politiske og upolitiske Møder med tilhørende Zweckessen, Bajerskøl, Drikkeri o. s. v. Besparelserne i Landbruget ere jo desværre temmelig vanskelige at forene med en virkelig Fremgang, derfor tør man næppe sige, at en saadan er til Stede for Tiden. Det lyseste Punkt er, at Sansen for Kreaturerens Betydning vækkes mere og mere, der lægges Vægt paa at faa bedre Tyre end før, og for at faa Tillæget af en bedre Beskaffenhed end det er. Samtidig kan man ikke sige, at Sansen for Mejerivæsenet blandt Bønderne gaaer fremad. Nej, nu kan man da spare sig den Ulejlighed at lære det, thi nu er der jo saa mange Fællesmejerier, saa man rolig kan overlade hele Arbejdet til disse. Om der vindes noget videre ved at sælge Mælken til de Priser, der betales, er ikke godt at sige, men sikkert er det, at det er nemt for Konen og Døtrene, og saa lader man være at anstille altfor omhyggelige Beregninger. — Det seer jo ud, som om der skulde aabne sig en ny Vej for Afsætning, især af Fedekreaturer og Svin, ad Gjødserbanen til Berlin, men foreløbig er Sagen endnu i sin Vorden, saa det er ikke let at sige, om der bliver noget ved den at gjøre, kun det veed jeg, at Omkostningerne endnu ere for høje, ligesom det ogsaa paastaaes, at Rejsen er for lang og besværlig til at Dyrene kunne komme frem i Berlin med et rigtig smukt Udseende. Man tør vel dog haabe, at i alt Fald den første af disse to Anker kan afhjælpes. — Svinefodringen drives temmelig stærkt, og det er vel heller

ikke Tvivl underkastet, at Svinene for Tiden betale Kraftfoderet bedre end Kvæget. Sengsvin-Spørgsmaalet har ogsaa været drøftet her, men Lysten til at give sig i Kast med de smaa utrivelige Svin er ikke stor, og foreløbig kan man jo ogsaa sige, at de store Svin staa med »Palmerne i Hænderne«, da der vanker langt bedre Priser for dem, end Kjøbenhavns Svineslagteri noterer. Økonomien i Landbruget strækker sig ogsaa til Kraftfoderet, der iaar næppe anvendes i saa stor Mængde som sædvanligt. Grunden er, dels at Roeavlens er forøget, og dels at Folk sælge Sæden, naar de have den, for at skaffe Penge uden at vente paa den Omvej, som det er at lade den passere Kreaturerne først. Bønderne hænge i Almindelighed fast ved den gamle Skik at opfodre af egen Avl istedetfor at købe Foderstoffer. Dette er i alt Fald for det fine Bygs Vedkommende en Fejl, thi Prisen paa dette har været og er for høj til at Opfodring af det kan ske med Fordel. Rugprisen er iaar saa lav, at der anvendes megen Rug til Opfodring, især til Heste (knust eller støbt) og til Svin, malet til Skraa og blandet med Bygskraa. Til Køerne anvendes mest Blandsædskraa (Byg og Havre), men dog tør man ikke sige Alle fri for at ogsaa andre, for Mælken mindre heldige Sædarter anvendes.

Staldfodring finder Sted paa enkelte Steder for hele Sommerens Vedkommende, men det hører dog langt fra til det almindelige; derimod er der ikke saa Faa, der en kort Tid af Aaret tage Køerne ind, men ofte lægge Staldenes mindre hensigtsmæssige Indretninger Hindringer i Vejen, thi Renligheden er jo ikke let at sørge for, naar Gjødningen bliver temmelig tynd, og Strøelse og tørt Foder kun er til Stede i utilstrækkelig Mængde, som det sidste Sommer var Tilfældet hos de Fleste.

Frygten for Tuberkulosen, der iøvrigt ikke er meget udbredt her, afholder vistnok ogsaa Enkelte fra at give sig rigtig i Kast med Staldfodringen, thi det tør vist allerede nu slaaes fast som en almindelig Erfaring, at Sundhedstilstanden bliver ringere, hvor Køerne holdes inde om Sommeren, end hvor de gaa ude. To staldfodrede Besætninger — en Angler-

og en Breitenburger-Besætning — her paa Egnen tyde stærkt paa, at Tuberkulose og Staldfodring have noget med hinanden at gjøre.

Hestetillæget er ikke saa godt, som det burde være, her fattes gode Hingste, men Sansen for at det bør forbedres er dog vakt. Et Bevis herpaa er, at en Hingsteforening har dannet sig. Den har indkjøbt en god Frederiksborghingst, »Pegasus«, og har for nylig indkjøbt nogle ret gode, til samme Hest passende Hopper, som ved Auktion ere solgte til Medlemmer af Foreningen. Men det gaaer med Hingste- som med Tyreforeningerne, der maa flere til, hvis det skal blive til noget rigtigt med Fremgangen, thi endnu er her altfor faa af gode Individuer, baade blandt Hingstene og blandt Tyrene.

Fra Falster.

Mejeriet har igjen iaar givet betydelig mindre Indtægt, endog sammenlignet med ifjor (Gjennemsnit af Noteringen er 94 Øre mod 102 ifjor), og Hvedesalget har ikke givet ret meget mere end ifjor, særlig ikke, da næsten Alle have solgt inden Stigningen i den seneste Tid.

Det er afgjort, at i de Egne eller rettere de Byer, hvor man er nærmest ved en god Drift, er Modstandskraften størst, men selvfølgelig afhænger Stillingen fremfor alt af vedkommende Brugers Arbejdsomhed, sunde Sans og økonomiske Evne. — Forpagterne ere paa faa Undtagelser nær meget daarlig stillede. Nedsættelser have fundet Sted de fleste Steder, og navnlig har der fundet Omskrivning Sted fra rede Penge til Korn, ligesom ogsaa Ejerne have overtaget mere eller mindre af Besætningen. Men hos en Del er Tilstanden saaledes, at disse Lempelser ej have styrket tilstrækkelig. Der betales nu i Reglen for vor Egns gode Jord 28—30 Kr. i Forpagtning, Skatterne medregnede.

Hvad der fremfor alt vil kunne hjælpe er Forbedring af Besætningerne og større Kjendskab til deres mest hensigtssvarende Behandling. Besætningernes Tilstand og det Udbytte, man paa den mest økonomiske Maade kan faa af

dem, bliver mere og mere det, som maa bære Bedriften. Og her skorter det meget, uagtet der arbejdes i den Retning de fleste Steder, og ogsaa med Fremgang. Det er saare nødvendigt at faa Jorden ad den Vej hjulpen frem i Produktions-evne, thi kun af Hvede høstes der ordentlig. Vaarsæden er som Regel meget simpel og Græsset særdeles tarveligt, saa der avles alt for lidt paa den største Del af Arealet. Vore Jorder ere jo af god og naturlig Bonitet. — At der ved Foranstaltninger fra Statens Side kunde hjælpes meget — forandret Toldlovgivning, Beskatning af Øl og Brændevin, forbedrede Transportforhold — er klart. Saaledes har Ruten Gjedser-Berlin hjulpet adskilligt paa Priserne paa Kvæg her. Der gaaer en Mængde store Svin, Tyre og tildels Køer den Vej, og Priserne ere utvivlsomt derved holdt noget oppe, da Afsending til England aldrig har givet saa daarlige Resultater som i dette Efteraar og derfor næsten er hørt op. Men fremfor alt, og hvordan det end gaaer med saadanne Foranstaltninger, er Fremgangen afhængig af personlige Egenskaber; — men Ulykken er, at hos saa Mange følger Tanken saa mange Veje, som alle føre bort fra den hjemlige Bedrift, hvorfor den selvfølgelig maa blive Stedbarn. — Tyreforeninger blive oprettede og omfattes med Interesse, men det gaaer jo ikke med Kæmpeskridt.

Kun Karlelønnen er falden noget, fra 180 à 200 Kr. til 150 à 180 Kr. — Kommuneskatterne have snarest havt en nedadgaaende Tendens, men stundom har man ogsaa været for hurtig til at sætte dem ned.

Der er kommen en hel Del gode jyske Hingste til Stiftet i de senere Aar, navnlig siden Landmandsmødet 1872, og der er bleven indkjøbt en hel Del jyske Hoppeføl. Dernæst har den seneste Ordning af vore Dyrskuer (1879 begyndte Maribo Amts økonomiske Selskab igjen at præmiere unge Hingste og Hopper, ligesom Tillæget blev synet) aabenbart vakt Interesse for Sagen. — Tuberkulosen er ikke meget udbredt. Den findes i enkelte Besætninger, men er ikke i Tiltagende, og det synes, som om man ved omhyggelig Pleje af Opdrættet og skjønsom Udsætning af de svage Indi-

vider efterhaanden formindsker den og formodentlig kan faa Bugt med den.

Fra Østlolland.

Aarets Udbytte har i det Hele taget været tarveligt her paa Egnen, og dertil har det mindre Udbytte af Mejeriet paa Grund af den tørre Sommer væsentligst bidraget. Udbyttet af Hveden har været en Del forskjelligt, alt eftersom Markerne have lidt mere eller mindre af Sneen. Fyldet var overalt kun ringe, men det gav bedre i Skjæppen, end man havde ventet, hvilket herovre altid synes at være Tilfældet efter tørre Somre. Græsmangelen var stor, og Kreaturerne lede flere Steder ligefrem Sult, især hvor man i Forventning om fugtigt Vejr havde bjerget for meget Kløverhø. Har Aarsudbyttet end været tarveligt, da er det dog ikke Høsten, der giver Anledning til de stærke Klager over de trykkende Tider, men det er selvfølgelig Prisfaldet paa alle Landmandens Produkter, der gjør Indtægterne saa smaa i Forhold til hvad de vare før 1880, og gjør det for Mange, der have kjøbt eller forpagtet dyrt, umuligt at bestaa. Prisfaldet rammer jo i Særdeleshed Hveden, og det er derfor vel næppe nogensteds saa føleligt som herovre, hvor denne Afgrøde er Hovedindtægtskilden, og man finder sikkert noget Begrundet i Klagerne over Priserne paa Landbrugsprodukterne, naar man sammenligner Kapitelstaxten af Hvede og Byg for 1885 med Gjennemsnitskapitelstaxten for de 7 foregaaende Aar og med den for de 7 Aar forud for disse.

Kapitelstaxten for 1885 udgjorde for dobbelt Td.

Hvede og Byg 21.⁸⁵ Kr.

For de 7 foregaaende Aar (1878—84) 28.⁰⁴ —

- de 7 Aar forud for disse (1871—77) 33.³² —

Forskjellen er altsaa mellem 1885 og de 7 foregaaende Aar 6.¹⁹ Kr.

og mellem de 7 Aar forud 11.⁴⁷ —

pr. dobbelt Td.

Paa en Gaard mellem 5—600 Tdr. Ld, hvor Salget af Hvede og Byg helst skulde udgjøre 1000 Tdr. af hver Korn-

sort, vil Forskjellen mellem Indtægten af Kornsalget i 1885 og i de 7 sidste Aar være godt og vel 6000 Kr. og mellem de 7 Aar forud for disse 11—12,000 Kr. Det er jo meget slemme Tal, og nu kommer dertil den formindskede Indtægt af Mejeriet, særlig for de sidste Aar. Det er derfor intet Under, at de senere Aar saa godt som hos Alle have givet Underballance i Regnskabet, og at Mange se med Uro Fremtiden i Møde.

De større Gaarde drives her i Egnen saa godt som alle af Forpagtere, og da Afgifterne eller største Parten deraf ydes efter Kornets Kapitelstaxt, ere Forholdene vel en Del bedre end paa andre Steder her i Stiftet, hvor Afgiften har været ydet i Penge alene. Der har fundet nogen Nedsættelse Sted i Forpagtningsafgifterne paa nogle Godser, hvor man i Tide har indset, at Tiderne i Virkeligheden ere trykkende for Den, der dyrker Jorden. — Det mindre Jordbrug har ogsaa sit fulde Læs at trække, men det gaaer vistnok bedre her i Egnen, end man havde ventet. Kun hvor Gaardmanden har arbejdet med dyre Penge, eller hvor han ej har passet sin Gjærning tro og paalidelig nok, er der Fare for ham. Størsteparten af Bønderne her paa Østlolland have kjøbt deres Gaarde til godt Kjøb eller, om man vil, meget billig, og samtidig faaet Prioritetsforholdene godt ordnede. Med selve Driften skeer der ikke store Forandringer, og det er jo ogsaa meget vanskeligt at indføre disse. Skulde der ske noget i den Retning, maatte det nærmest ske ved en Formindskelse af Hvedearealet og da i Stedet for dette at dyrke Roer. Ved de senere Aars lave Hvedepriser trænger det Spørgsmaal sig frem: Er Hveden nu al den Gjødning og Brakbehandling værd? Skal man ind paa en rationel Fodring med Roer, da er der slet ikke Tale om at nøjes med de smaa Arealer, som Gaardene hidtil have havt hermed, thi man har vist alt længe indset, at det ej er nok, at Køerne lugte til Roerne, men at disse skulle udgjøre en væsentlig Bestanddel af Foderet, for at deres Anvendelse skal kunne betale sig, om man end ej stiller saadanne Fordringer til dem, at de skulle kunne bringes ud i 1 Kr. pr. Td. Kommer man

derfor herovre ind paa en større Roeavl, da er det en Nødvendighed, at der gives Staldgjødning, og det rigelig og god Staldgjødning, men det synes uforeneligt med det store Hvedeareal, som har Brug for al den Gjødning, Gaarden kan skaffe til Veje. Man maa derfor formindske Hvedearealet, og det er da ogsaa en Selvfølge, at Brakarealet formindskes. Der skulde tillige kunne paaregnes bedre Bygafgrøder efter Roerne end efter Hveden. Paa en Gaard her i Egnen har man i de sidste 3 Aar formindsket Hvedearealet med $\frac{1}{4}$ og dyrket et tilsvarende Areal med Roer, som gjødes meget stærkt med Staldgjødning. Hveden faaer en mindre Mængde Staldgjødning end tidligere, men der gives et Tilskud af Fiske-Guano. Dette har givet et særdeles godt Resultat, og det er et Spørgsmaal, om Fiske-Guanoen til sin nuværende Pris ikke er den fordelagtigste Gjødning, man kan anvende til Hveden. I de senere Aar har man jo begyndt paa Sukkerroedyrkningen, men den giver ved de nuværende Konjunkturer paa Sukker ikke noget stort Resultat.

Det er mest Tyre, Overløbere og Køer, der have kastet, som fedes; enkelte Gaarde have i de senere Aar begyndt at fede de ældre Køer, som udsættes af Besætningerne. Prisen paa disse er saa grumme ringe om Efteraaret ved Indbindingstiden, og da det er dem i Besætningen, der lide mest ved den sildige Udgang og det ofte meget tarvelige Efteraarsgræs, ere de som oftest saa slet i Huld, at man maa undres over, at de overhovedet kunne finde Kjøbere, nu da man ej kjender Brænderistalde mere herovre. I de bedre Besætninger ere de ældre Køer ofte fortrinlige Malkere, og hvor man vil pleje dem lidt paa Efteraaret, enten ved at give dem Tilskud paa Marken eller tage dem tidlig paa Stald og saaledes holde Mælkeydelsen oppe og Huldet vedlige, ere de i November ganske godt ved Mælk, og det er i de fleste Tilfælde det mest lønnende at malke dem samtidig med at man feder dem. Men hertil fordres Roer og det ikke i smaa Portioner; det synes, som om de gamle Køer daarligst af hele Besætningen kunne undvære dem.

Kraftfodringen er vel de fleste Steder dreven paa

samme Vis som tidligere, men det synes, som om Bønderne efter Fællesmejeriernes og Andelsmejeriernes Fremkomst ere begyndte med at fodre mere op paa Kvæget end tidligere, og anvende mere Klid og Oliekager i Stedet for Kornet, der som oftest bestod af Byg og lidt Havre. Ogsaa er Kælvningstiden rykket noget frem i Bøndergaardenes Besætninger.

Der haves det sædvanlige Hold af Svin omkring paa de større Gaarde som tidligere, medens Svineholdet paa de mindre Gaarde nu vil tiltage betydelig, da disse nu ved Fællesmejeriernes Overgang til Andelsmejerier faa al deres skummede Mælk tilbage, medens de i Reglen ved Fællesmejerierne Intet fik tilbage. Den skummede Mælk anvendes dog en Tid af Aaret til Kalvefedning, som imidlertid synes at være en usikker Forretning. Der har vistnok i det forløbne Aar været Anledning til at lægge større Vægt paa Svinefedningen, da Konjunkturerne paa Svin jo maa siges at have været bedre end paa de fleste af Landmandens øvrige Produkter, men det kan nok være, at Svineholdet omkring paa de større Gaarde alligevel ikke giver noget virkeligt Nettoudbytte, naar Alt regnes rigtig ud. — Grunden er nærmest den, at Mælkemængden ikke er ens hele Aaret rundt, og efter at man de fleste Steder er slaaet ind paa en bestemt Kælvningstid, som falder i Novbr.—Decbr. (for en stor Del af Besætningen i det mindste), er der om Efteraaret, især efter saa tørre Somre som de sidste, i September, Oktober og tildels August kun meget lidt Mejeriaffald til Svinene. Og paa denne Tid er Svineholdet stort; paa denne Tid skal man have de to første Hold, som man skal sætte op til Fedning, og i denne Tid medgaaer der derfor en meget stor Del Korn til Svinestalden. Man trøster sig undertiden med Stubben, og dèr er der i Virkeligheden ved en veludført Høst kun meget ringe Trøst at finde, men man holder ud dermed til Svinene ere komne i saa slet Huld, at der skal et stort Foder til at veje Hungersnøden op igjen.

Det synes, som om hele Svineholdet lod sig drive mere rationelt, mere rentabelt, naar man kunde bekvemme sig til at gjøre den Forandring, at Nogle opdrættede,

medens Andre fedede, og man vilde derved desuden simplificere Driften betydelig, thi det hører ikke til det simpleste ved Husdyrbruget at passe en Svinestald, især naar der til Fodringen ikke haves det fornødne Mejeriaffald til Søerne og Smaagrisene, og det findes der en Del af Aaret ikke, hvor man holder Søer, Orner, Smaagrise, Levesvin og Fedesvin. Man hører da ogsaa Klager nok over alt det Uheld, der haves med Søernes Faring, at Smaagrisene ikke paa nogen Maade ville leve, og man anfører da snart den ene og snart den anden Grund til Uheldet. Trods alt dette, ligger en saadan Forandring i Svineholdet som den nævnte langt borte, selv om man kan opnaa Tilbud om en fast Leverance hele Aaret rundt til moderate Priser. — Rug fodres der i Reglen meget lidt af i Svinestalden, men dette Korn fortjener sikkert til sin nuværende Pris at komme mere i Betragtning end hidindtil. — Her er oprettet et Svineslagteri, der synes at være godt anlagt og godt ledet, og som sikkert fortjener at støttes af Landmændene. I dette Efteraar er der med et godt Resultat sendt Svin til Berlin herfra, men dertil er det store Svin, som søges.

Seer man i Vintertiden de Besætninger efter, hvor der finder en god Fodring Sted, vil man finde, at der i Reglen kun er faa Forskjelligheder i hele Fodringen som ogsaa i Kreaturerne Behandling i det Hele taget. Der er jo ogsaa i saa mange Aar talt og skrevet saa meget om denne Sag, at der vel maa siges at være kommen nogen Klarhed i mange Spørgsmaal denne Sag vedrørende, som, ved Nødvendigheden af at skaffe god og rigelig Gødning til vor stærke Korndrift, er blevet et af de Spørgsmaal, som stadig er blevet sat øverst paa Dagsordenen. Spørgsmaalet er langtfra uddebatteret, men hjemsøges vi af ret mange Somre saa tørre som den sidste, da trænger man snart mere til at opkaste det Spørgsmaal: Hvorledes skal man fodre sine Køer om Sommeren? Dette indeholder i sig en Mængde saare vigtige Spørgsmaal, deriblandt dette: hvor stor skal Besætningen være i Egne, hvor man i tørre Somre er i den største Forlegenhed med at skaffe Besætningen en god og passende Er-

næring; men der er dog sikkert Intet, som trænger mere til at drøftes og ved Forsøg søgt afgjort end dette: Hvorledes behandles Besætningen bedst i de sidste Maaneder, den gaaer ude? Seer man Besætningerne igjennem, naar de bindes ind, og gaaer Prøvemalkningen igjennem for de sidste Maaneder, vil man sikkert komme til den bestemte Mening, at bærer man sig i det Hele taget det øvrige Aar nogenlunde rigtig ad med Besætningens Behandling, da gjør man det sikkert ikke i de sidste Maaneder før Indbindingen. De tidlig kælvende Køer have tabt for meget i Huldet, som det er dyrt at faa erstattet igjen, og de sildig kælvende have baade tabt meget i Huldet og saa meget i Mælk, at de slet ikke efter Indbinding ere til at faa til Mælken igjen. Det er især Grunden til at Udbyttet af de sildig kælvende Køer stiller sig saa ringe og sætter Gjennemsnitsudbyttet af Besætningen saa betydelig ned, thi det hændes ofte, at de sildig kælvende Køer staa golde 2 à 3 Maaneder og derover, eller malke saa lidt, at de slet ikke kunne betale deres Foder. Er Besætningen saaledes forsømt i sin Pleje den første Tid før Indbindingen, da er det ej alene dyrt at faa den til Huldet igjen, men der synes ogsaa at være mere Fare for Mælkefeber ved en forceret Opfodring af de golde Køer, og blandt de yngre Køer maa sikkert den mindre gode Pleje foraarsage en stor Del af de mange hyppige Kastningstilfælde, som saa mange Besætninger ere saa stærkt hjemsøgte af. Man hører saa ofte Tale om det skadelige i »Spring i Ernæringen«, men man synes næppe at være rigtig vidende om, hvor tarvelig Besætningen egentlig behandles paa den oftnævnte Aarstid.

Men at faa disse Forhold forandrede, er imidlertid lettere sagt end gjort. Spørgsmaalet om Staldfodringen er jo stadig fremme, men det synes ingeniunde at være uddebatteret eller i Praxis at have givet saadanne Resultater, at den slaaer rigtig igjennem. Staldfodringen synes nærmest at blive brugt som et Nødmiddel i Midsommeren, medens der i Almindelighed ikke tales om Ernæringen i September og Oktober Maaned. Det er ganske vist ogsaa meget vanske-

ligt at finde en passende Ernæring for Kvæget paa denne Tid, men efter de Forsøg, man herovre har gjort med Lucernen, synes det, som om man i denne Plante muligen kan faa en god Hjælp til det sparsomme Efteraarsgræs. Der kan ind i Oktober Maaned være en rigtig god Slæt af Lucernen, naar den ellers er voxet godt til, og man lærer vel nok efterhaanden at behandle denne Plante, saa at man kan naa samme Resultat her, som man har af den i Tyskland.

Husdyrenes Sundhedstilstand maa i det Hele taget kaldes god i det forløbne Aar. I et Par større Hestebesætninger var der i Januar og Februar Lungesyge, som optraadte meget ondartet, og der døde ikke faa Heste. Blandt Kvæget har en Gaards Besætning havt stærk Diarrhoe, og paa en anden have Køer lidt af »ikke at kunne tabe Skarnet«; det var Tilfældet baade forrige Vinter og dette Efteraar. Det synes at være en formelig Epidemi og af saa ondartet Natur, at der optræder heftige Børbetændelser, ofte med dødelig Udgang.

Hesteholdet og Hestetillæget skjænkes der nu til Dags en ganske anderledes Opmærksomhed end tidligere, men det har ogsaa været den Gren af Husdyrholdet, som herovre har været mest forsømt og upaaagtet. For 20—30 Aar siden vilde man næppe have troet, at man her paa Lolland kunde holde Hingste, der vilde faa Hopper til Bedækning, naar Prisen herfor var 18—20 Kr. pr. Hoppe, men det lader sig nu godt gjøre, og Hingstene have fuldt op af Hopper. Og medens man tidligere lod hvilken som helst Hoppe føre til Hingst, er man nu dog mere nøjeseende dermed, og der indføres ikke faa gode jyske (om ej prima) Hopper her til Stiftet.

Dog, Lolland har jo ingen Markeder, men kun Karrikaturer af saadanne; der kommer saa godt som ingen fremmed Pranger hertil, og man hører derfor en Del Klager over, at man grumme vanskelig kan blive af med Plage og i alt Fald til grumme smaa Priser, en Skjæbne, som man jo iaar har delt med Jylland, hvis Varer i Kvalitet jo langt overgaa vore endnu. Men Fremgang er her i Kvaliteten af Hestebestanden, som ikke er saa ganske ringe, og der

vises fra Amtets landøkonomiske Selskab Hestesagen den for-tjente Opmærksomhed. At Interessen for denne, som for Husdyrbruget overhovedet, er i glædelig Fremgang blandt Stiftets Beboere, derom vidner den store Deltagelse i det aarlige Dyrskue, der vel er det største Folkemøde, der nogensinde finder Sted herovre. Hvorledes man kan mene, at Dyrskuerne nu til Dags skulle have tabt deres Betydning, er vanskeligt at forstaa; herovre er Dyrskuet kun et Dyrskue uden nogen som helst Gøgl ved Siden af, og her er det den vigtigste Faktor til Husdyrbrugets Fremme. Mangen Mand lærer her mere paa en Dag end i alle Aarets øvrige Dage tilsammen.

Fra Vestlolland.

For Øjeblikket hviler vist det samme Tryk paa Agerbruget som ifjor ved denne Tid, medens dog den Panik, der den Gang var i Færd med at tage Overhaand, er dreven en Del over, og man seer med mere Ro paa Forholdene, skjøndt de ere alvorlig manende og opfordre til den største Paapasselighed i enhver Gren af Bedriften. Der er, hvor der skal forrentes større Kapitaler i en Landejendom, intet passende Forhold mellem Udgift og Indtægt med de nuværende Produktpriser, hvilket især gjælder om Hveden, der i Løbet af 3 Aar er falden 3 Øre pr. Pd. Regne vi Tønden til 200 Pd. og anslaa Udbyttet pr. Td. Ld. til 16 Fold, vilde dette for 3 Aar siden med en Pris af 9 Øre pr. Pd., have givet 288 Kr., medens Udbyttet saa med 6 Øre pr. Pd. kun blev 192 Kr. eller en mindre Indtægt pr. Td. Land af 96 Kr., et Prisfald, der nok skal føles og i mange Retninger virke hæmmende, idet de faste Udgifter i alt Fald ikke endnu ere formindskede.

Konverteringen af Statsgjælden har vel alt begyndt at bære Frugt i en Del Tilfælde ved at bevirke en lavere Rente; men gennemgaaende er ingen Forandring heri indtraadt, idet Mange endnu indtage en afventende Holdning for at se, hvorledes Forholdene ville udvikle sig og en Kon-

vertering af indestaaende Prioriteter kan ordnes paa gunstigst mulige Maade. Kan man opnaa at faa Prioritetsrenten nedsat $\frac{1}{2}$ à 1 pCt. og dertil faa alle Prioritetslaan amortisable, vilde jeg anse dette for en stor Velsignelse for hele Landbruget og være et Middel til at Landmanden i mange Tilfælde vilde kunne se lysere paa Forholdene end nu. Hvilke Summer svares nu ikke i Rente, uden at Landmanden i Grunden kommer et Skridt videre for nogenlunde at sikre sin og særlig sin Families Fremtid; thi det falder næppe i ret Manges Lod for Tiden at kunne lægge noget til Side; de Fleste ere vist glade, om de kunne svare Enhver Sit og til rette Tid. Vare alle Laanene amortisable, vilde man dog hvert Aar gaa et lille Skridt fremad, og de Unge, men særlig den næste Generation vilde paa denne Maade kunne opnaa at faa Jorden mindre bebyrdet, end den nu i mange Tilfælde vil være. — Driftsudgifterne ere sikkert ogsaa temmelig høje i Forhold til Produktpriserne; Arbejdsklassen og særlig det ugifte Tyende kan endnu ikke rigtig fatte, at Tiderne ere nedadgaende, de ville nødig nedstemme Fordringerne hverken i den ene eller anden Retning, men Lønnen maa og bør ned sættes i højere Grad, end det hidtil har været Tilfældet; og hvem kunde føre en mere sorgfri Tilværelse end det pligt opfyldende ugifte Tyende, der kun har sig selv at sørge for, og som Regel hverken har Skatter eller Byrder af nogensomhelst Art. Det er vanskeligt at afgjøre, hvor Tidens Tryk føles stærkest, thi de Fleste synes jo stedse, at Ingen kan have det haardere end de selv; men hvor Gaardene ere af en saadan Størrelse, at fremmed Hjælp ikke behøves, men Arbejdet kan udføres af Familien selv ved Hjælp om fornødent af Børnene, forekommer det mig, at de største Besparelser kunne opnaaes, og det heldigste Resultat naaes, forudsat at Mand og Hustru hver for sig have den tilstrækkelige Dygtighed og Kundskab. Søger man imidlertid gennemgaaende at føre sin Drift saa godt som muligt og dertil saa billig som muligt ved Siden af et omhyggeligt Regnskab over de enkelte Grene af Driften, troer jeg, man forholdsvis rolig kan se Forholdene imøde, stadig med det Formaal for

Øje at anspænde al sin Kraft og alle sine Evner, for at kunne møde mulig indtræffende og uforudsete Eventualiteter. Ejendomshandler finde saa godt som ikke Sted, men hvor det er skeet, have Priserne dog endnu holdt sig for god og veldreven Jord i en 800 Kr. pr. Td. Ld.; tidligere betaltes 1 à 200 Kr. mere. Her paa Egnen findes kun meget faa eller snarere ganske enkelte Forpagtere. For et enkelt Tilfældes Vedkommende vides Afgiften at være nedsat med 30 pCt., og mindre Nedsættelser have vist gennemgaaende fundet Sted. — Blandt Midlerne til en Bedring af Landbrugets trykkede Tilstand maa ogsaa nævnes Indskrænkning af de personlige Fordringer til Livet; thi sammenligne vi Landmandens Levevis med Folks i Byerne, saa stilles der, hvad Forholdene maaske i mange Retninger medføre, dog vist i mange Retninger større Fordringer i hint end i dette Tilfælde. Boligerne ere gennemgaaende større, og Brugen af de større Lejligheder stiller i andre Retninger sine Krav (Opvarthing, Varme, Belysning), Fordringerne til Luxuskjøretøjer ere ofte større end fornødent; for at kunne komme de ofte længere Afstande paa Landet, er Befordring nødvendig og uundværlig; men man kunde maaske nok i adskillige Tilfælde, hvor der ikke er Raad dertil, nedstemme Fordringerne i denne Retning en Del. En Have er selvfølgelig uadskillelig knyttet til en Landejendom; men i mange Tilfælde kunde der maaske nok, med tilbørligt Hensyn til Skjønheden, drives en Del mere ud af den Jord, der benyttes hertil, og af hvilken der ligesaa vel som af anden Jord skal svares Renter og Skatter, saa Nyttens og Behageligheden i højere Maal kunde forenes, end det hyppig er Tilfældet. — Det er blevet meget almindeligt, at Mælken sælges fra Gaardene, dels til Fælles- og dels til Andelsmejerier, hvad der for smaa Besætningers Vedkommende maaske kan have sin Fordel og Berettigelse; medens jeg dog holder til den Mening, at ved større Besætninger paa omtrent 50 Køer og derover, bliver Fordelen størst ved selv at behandle Mælken, enten man saa vil benytte det ene eller andet Mejerisystem. Den skummede Centrifugemælk, der særlig i varme Sommerdage skal kjøres

langt omkring, er ikke meget indbydende og egner sig ikke ret vel hverken til Føde for Mennesker eller Kalve; Svinene kunne vel nok tage til Takke dermed. — Efter at Gjedserbanelen er aabnet, venter man at kunne finde et fordelagtigt Marked for en Del af vore Produkter — Svin og Fedekvæg — i Berlin; anstillede Forsøg tyde derpaa. — Kommuneskatterne begynde at falde lidt, men ville sikkert efterhaanden falde stærkere, idet man maa indskrænke sine Fordringer saavel i Kommunerne som i de enkelte Bedrifter.

Da Svinepriserne i Forhold til de andre Kreatur- og Produktpriser ere ganske tilfredsstillende, lægges der megen Vægt ikke alene paa Svinefedning, men ogsaa paa Opdræt af Grise, paa hvilke Priserne i Aarets Løb have varieret mellem 8—16 Kr. pr. Stk. Forholdet synes at ordne sig derhen, at nogle Gaarde udelukkende fede, medens andre kun lægge Vægt paa Tillæg af Grise, der finde stærk Afsætning paa de ugentlige Markeder paa Nakskov Kvægtorv. — Kraftfodring bliver dreven efter samme Maalestok som i foregaaende Aar, skjøndt der synes at være en Tendens til Forandring af Foderstofferne, idet Sæd benyttes mere end tidligere, da der saa godt som udelukkende anvendes kunstige Foderstoffer. — Til Malkekvæg anvendes særlig Havre eller Blandsæd. Til Udsætterkøer og Svin Smaakorn af Hvede og Byg samt Ærter. Til Heste Havre, Blandsæd og lidt Ærter, hvor disse dyrkes. For Tiden giver jeg til mine nybære Køer daglig pr. Ko: 4 Pd. Blandsædsgrut, 1 Pd. Rapskager, 1 Pd. Palmekager og ca. 16 Pd. Hø og 1½ Skp. Runkelroer. Hos Mange benyttes en Del Klid og Solsikkekager, men ere de sidste vist mere mælkegivende end egnede til at give et godt Produkt.

Fra Midifyen.

Som en Karakteristik af Landbrugets Aarsudbytte i 1886 meddeles først nedenstaaende Regnskab fra en Gaard paa c. 147 Tdr. Land i Aaret fra 1ste Novbr. 1885 til 1ste Novbr. 1886:

Indtægt:

1538 ² / ₆ Pd. Korn af 5, ₁₄ Øre (avlet 1885 15, ₇ Tdr. pr. Td. Land)	7910,67 Kr.
Avl 1886: 19 Tdr. Kartofler à 3 Kr.	57,00 -
— kontant af Græsmarker og Enge	96,00 -
— 106 ⁵ / ₈ Læs Tørv	506,50 -
— Havesager (heraf solgt Frugt for 74 Kr.)...	271,00 -
— Skovprodukter for	508,00 -
185033 Pd. Mælk à 4, ₃₄₁ Øre	8032,91 -
4761 Pd. levende Svin à 27, ₃₁ Øre	1300,42 -
1470 Pd. — Kalv og Skind à 16, ₂ Øre.....	237,58 -
10497 Pd. — Ko à 13, ₇ Øre	1435,20 -
750 Pd. — Faar og Lam à 16, ₈ Øre.....	125,90 -
82 Pd. Uld.....	79,40 -
Solgt Heste for.....	207,00 -
Leje af Jord	24,00 -
For Kjørsel og Pløjning.....	127,00 -

Ialt Indtægt 20918,58 Kr.

Udgift.

2694 ¹ / ₄ Arbejdsdage af Mænd à 126, ₃ Ø.....	3404,00 Kr.
1365 Arbejdsdage af Kvinder à 87 Ø.....	1187,55 -
	<u>4591,55 Kr.</u>
Inventariets Vedligeholdelse (undtagen vedkommende Husholdningen 90,74 Kr.) .	382,24 -
Sædekorn, Frø og Læggekartofler.....	877,24 -
10 Læs Gjødningskalk	10,00 -
Pæle, Lægter, Søm, Gjørdsel til Hegnene.	197,90 -
Reparation af en Bro.....	1,50 -
Tab ved Bierne.....	9,30 -
105914 Pd. Kraftfoder til Heste, Køer og Svin à 4, ₀ Øre	5188,70 -
Mælk til Kalvene	389,85 -
Kjærnemælk og Valle til Svinene.....	462,82 -
Affald fra Husholdningen til do.	60,00 -
Dyrlæge og Medecin.....	30,60 -
Hestebeslag og Plovjern.....	110,00 -
Ildebrændsel i Mejeriet.....	120,00 -
Salt, Smørtræer, Farve, Løbe i Mejeriet...	152,35 -

Lateris 12584,05 Kr. 20918,58 Kr.

	Transport 12584,05 Kr.	20918,58 Kr.
for at rive Kartofler.....	5,50	-
Bygningernes Vedligeholdelse	249,23	-
Porto.....	16,82	-
Udnyddelse af skadelige Dyr.....	8,31	-
Brandskat og Hagelskade	168,00	-
	<hr/>	13031,91 -
	Nettoudbytte	7886,67 Kr.

Hvilket bliver 53,65 Kr. pr. Td. Land, hvorhos bemærkes, at der heraf skulde afholdes alle Udgifter til Skatter m. m. af Ejendommen, ligesom Ejeren og hans Familie intet have faaet udover fri Bolig og enkelte Kjørsler gratis.

Paa en Gaard, hvor Halvdelen af Arealet besaaes med Korn, men hvor der kun avledes 14 Tdr. pr. Td. Land, vilde Nettoudbyttet paa Grund heraf formindskes med

146 Pd. Korn $\times 5,14 \text{ Ø.} = 7,50 \text{ Kr.}$ og blive 46,15 Kr. pr. Td. Ld.

Aarl. kun 12 Fold vil det form. m. 16,35 Kr. = 37,30 - -

Aarl. kun 10 Fold vil det form. m. 25,20 Kr. = 28,45 - -

under Forudsætning af, at Driftsudgifterne ere de samme. Disses Størrelse beroer imidlertid paa saa mange stedlige Forhold, at det er vanskeligt i Almindelighed at sige noget om dem. I Almindelighed ville de nok blive lidt mindre ved den mindre Avl end ved den større, men altid er dette ikke Tilfældet. — Er Gaarden en mindre god Græsgaard, vil Nettoudbyttet let yderligere formindskes med 3 à 6 Kr. pr. Td. Land.

Sælges Mælken til et Fællesmejeri til Topnoteringen for 28 Pd. Mælk, vil denne kun udbringes i c. $\frac{91}{25} = 3,25 \text{ Øre}$ pr. Pd. i Stedet for $4,34 \text{ Øre}$, hvorved haves et Tab af $185033 \times 1,09 \text{ Øre} =$

2016,86 Kr.

Men samtidig fragaaer af Udgifterne:

Ildebrændsel, Farve, Fustager m. m. i Mejeriet 272,35 Kr.

Mejerskens Kost og Løn m. m. 440,00 -

Inventariets Vedligeholdelse i Mejeriet 80,26 -

1366 Pd. skummet Mælk til Husholdningen og

Kalve henved $1,09 \text{ Ø.}$ billigere..... 14,90 -

57000 Pd. skummet Mælk til Husholdningen

og til Kalve er beregnet til Udgift med

$1,17 \text{ Ø.}$ pr. Pd., men faaes fra Fællesmeje-

riet opvarmet til 60° for 1 Ø. pr. Pd.,

altsaa fragaaer 96,90 -

904,41 -

Igjen mindre Netto af 147 Tdr. Land 1112,45 Kr.

Eller pr. Td. Land 7,57 Kr.

Som Resultat af disse Beregninger haves altsaa følgende Nettoudbytte af Jorden i det forløbne Aar, naar der kun tages Hensyn til Kornavlen i 1885:

A. Større Gaarde. Gode Græsgaarde.

Kornavlen gav	15—16	Fold	c. 54	Kr. pr. Td. Land.
—	-	14	— c. 46	- —
—	-	12	— c. 37	- —
—	-	10	— c. 28	- —

B. Større Gaarde. Mindre gode Græsgaarde.

3 à 6 Kr. mindre pr. Td. Land.

C. Mindre Gaarde. Gode Græsgaarde.

Kornavlen gav	15—16	Fold	c. 46	Kr. pr. Td. Land.
—	-	14	— c. 39	- —
—	-	12	— c. 30	- —
—	-	10	— c. 21	- —

D. Mindre Gaarde. Mindre gode Græsgaarde.

3 à 6 Kr. mindre pr. Td. Land.

Det har viist sig, at de mindre Gaarde, ved Hjælp af godt anlagte og godt ledede Andelsmejerier, kunne have omtrent samme Udbytte af deres Mejeri som de større Gaarde.

Ved Siden af de Faktorer, som i Foranstaaende ere tagne i Betragtning som medbestemmende ved en Ejendoms Nettoudbytte, er der selvfølgelig mange andre, som have stor Betydning, men hvortil der ikke her kan tages Hensyn. Blandt disse skal kun nævnes: den personlige Dygtighed, Apparatets Tilstrækkelighed og Godhed o. s. v.

Det Tryk, som for Tiden væsentligst hviler paa Landbruget, er de lave Priser paa alle dets Produkter sammenlignet med de Priser, som nu i en lang Aarrække have været at faa, og som rigtig begyndte at gaa nedad i Efteraaret 1885. At Priserne ere lave og have været det i hele Aaret 1886 behøver jeg vist ikke nærmere at konstatere. Vel ere ogsaa Udgifterne faldne en Del. Saaledes ere de Produkter, som

bruges i Husholdningen, faldne c. 20 pCt. i Pris, ligesom de Afgifter, som udredes i Korn eller betales efter Kapitelstaxten, selvfølgelig ere faldne i samme Forhold som Prisen paa Kornet; men dels er det ikke alle Udgifter, som ere faldne, dels er disses Fald ikke tilstrækkeligt til at dække Tabet i Indtægtsnedgangen. Ved Hjælp af foranstaaende Regnskab vil Situationen formentlig bedst kunne anskueliggjøres. Nettoudbyttet er paa nævnte Gaard i 1885—86 7886 Kr. 67 Ø., medens det tidligere i et Middelaar var c. 8750 Kr. Altsaa er her en Nedgang af 863 Kr. 33 Ø. eller c. 9,₉ pCt. Havde Konjunkturerne for Landmanden imidlertid i 1886 været som i tidligere Aar, idet dog Aaret 1885, hvor Nedgangen begyndte, lades ude af Sammenligningen, det vil sige: havde Kornet kostet lidt over 7 Øre pr. Pd. i Gjennemsnit for Hvede, Rug, Byg og Havre, havde Mælken kostet 5,₃ à 5,₄ Øre pr. Pd. og en almindelig Udsætterko 17 Øre pr. Pd. levende Vægt, og naar Udgifterne sættes op i Forhold dertil, vilde ovennævnte Gaard i 1886 have givet 10,382 Kr. 98 Øre i Nettoudbytte i Stedet for 7886 Kr. 67 Øre. Nedgangen i Gaardmandens Indtægter paa Grund af Konjunkturerne alene er altsaa ikke 9,₉ pCt., men 24 pCt. af Nettoudbyttet. Dette vil sige, at en Gaard, som før gav 60 Kr. pr. Td. Ld., giver nu kun 48 Kr., én, som før gav 48, giver nu kun 36 Kr. osv. Ovennævnte Gaardes Nettoudbytte skulde altsaa egentlig være gaaet ned fra 8750 Kr. og ikke til 7886 Kr. 67 Ø.; men til 6650 Kr. eller 45,₂ Kr. pr. Td. Ld. Var dette skeet, vilde dens Ejer vel ikke derfor strax have været Fallit, men saafremt en snarlig Bedring ikke kunde ventes, vilde han dog meget snart kun have Valget mellem denne Eventualitet eller at sælge snarest mulig. Heri ligger egentlig Kjærnepunktet i hele Situationen; thi de Landmænd ere mange, som ikke kunne taale at miste $\frac{1}{4}$ af Gaardens Nettoudbytte fra tidligere Tider i ret mange Aar. Det sees altsaa, at ovennævnte Gaard har givet en Indtægt i 1886, der er langt større, end den efter Konjunkturerne kunde ventes sammenlignet med tidligere Aars Middeludbytte. Grunden hertil er let at paavise og bestaaer i en betydelig Merproduktion, som

har fundet Sted næsten paa alle Omraader baade for Korn, Mælk og Kreaturer til Salg, en Merproduktion, som vel ikke fuldt ud har kunnet dække Tabet ved Konjunkturernes Nedgang, men som dog har kunnet dække de 14 pCt. heraf. Er dette nu noget, som blot ligger i Aaret? Og er det noget, som kan siges at være fælles for i det mindste en større Del af denne Egns Landmænd? Til det første Spørgsmaal maa svares Nej for nævnte Gaards Vedkommende; til det sidste Spørgsmaal maa i det væsentlige desværre ogsaa svares Nej.

De Landmænd, som mindst føle Tidens Tryk ere selvfølgelig dem, som ikke sidde for saa store Udgifter, hvilket er Tilfældet med de fleste Gaardmænd, og som forene Dygtighed med Flid og Sparsomhed. En Gaardmand, som er flittig, ædruelig, tarvelig, og som har voxne og dygtige Børn, saaledes at han væsentligst driver Gaarden uden fremmed Hjælp, kan endogsaa lægge Penge op. Alligevel er der enkelte Gaardmænd, som ikke kunne klare sig; men dette er som oftest deres egen Skyld. Anderledes er det med Forpagterne; for dem kniber det ofte, uagtet Afslag i Afgiften er opnaaet af Flere enten paa Grund af at Forpagtningstiden var udløben eller uden en saadan Anledning. Flere Forpagtere sidde dog endnu for de gamle Afgifter.

De Ejendomme, som bedst kunne taale Tidens Tryk ere dem, hvor Jorderne hverken ere for stærke eller for lette, og hvor Jorderne ere i god Kultur- og Gjødningskraft.

Ejendomspriserne ere faldne ca. 33 pCt.

Af Staten skal Landbruget indskrænke sig til at fordre sikre og stabile Forhold i det Hele taget, gode Transportforhold for Produkterne, Foranstaltninger til Husdyravlens Forbedring og til Sikring mod Forfalskninger baade af hvad Landmanden køber og sælger, Hjælp paa en eller anden Maade til Bekæmpelse af saadanne skadelige Dyr, som true med at blive en Landeplage, og som ikke kunne bekæmpes ved den enkelte Landmands Initiativ, Bekæmpelse af Ukrudet paa Veje og Jernbaner, muligvis et Landbrugsraad og nogle Ændringer i Tyendeloven. En virkelig Bedring af

Landbrugets trykkende Kaar kan kun naaes ved bedre Priser; men disse lade sig jo ikke saaledes skaffe, og det nuværende Tryk bliver derfor en Spore til kraftig Anstrængelse fra hver enkelt Landmands Side, baade i Retning af at faa det mest mulige ud af sin Bedrift og i Retning af Sparsommelighed.

Svinefedning drives i sædvanlig Udstrækning; men der er en stærk Bevægelse her i Retning fra Fællesmejerier til Andelsmejerier, hvilket vil medføre en Revolte paa Svinefedningens Omraade, idet denne saa vil blive flyttet fra Fællesmejerierne til de mindre Jordbrugeres Hjem. Om dette vil i det store Hele formindske Svinefedningen, tør jeg endnu ikke udtale nogen Mening om.

Der bliver stadig flere og flere mindre Jordbrugere, som fodre Kjøerne rationelt, d. e. med passende Kraftfoder af Kjerne og Foderstoffer. Fællesmejerierne have Fortjenesten af at have forberedt denne Bevægelse; men den vil blive gennemført med ét Slag ved Oprettelsen af Andelsmejerier.

Hestetillæg har altid været skjænket stor Opmærksomhed her paa Egnen, saavel hos større som mindre Landbrugere. — Det er desværre utvivlsomt, at der findes Tuberkulose i flere Kvægbesætninger; men i Tiltagen troer jeg dog ikke den er. — Kalvekastning er meget almindelig, og synes snarest at være i Tiltagen. Det er vistnok den Sygdom eller Sygelighed, som foraarsager de største Tab i Mejeribesætningerne, især med de nuværende lave Priser paa Udsætterkøer, hvori der ikke synes at være nogen Udsigt til Bedring.

Fra Fredericia-Egnen.

Aarsudbyttet maa gennemgaaende betragtes som godt; der var vel ikke den store Fyld af Høsten, vi saa ofte have glædet os ved, men vi have havt en god Gjennemsnitshøst, og hvad der er avlet, er af særlig god Kvalitet; saa at sige overalt er man godt tilfreds med Foldene, og særlig giver Hveden et stort Udbytte, der bøder godt paa de daarlige Priser, som dog nu ved Aarets Slutning hævede sig noget.

Udbyttet af Mejerierne er man i Almindelighed ret tilfreds med; de ligefrem usle Kreaturpriser have naturligvis givet Anledning til en Del Klage over Tab, særlig er de middelgode og simple Varer af Fedekvæg i Priser saa daarlige, at man skal gaa mange Aar tilbage for at finde noget tilsvarende; gode Kælvekøer have dog holdt nogenlunde Pris, ligesom ogsaa Svinene.

Jeg kan vel nok sige, at Tidens Tryk føles noget mindre her paa Egnen end de fleste andre Steder, og tilskriver naturligvis dette for en Del den gode Avl, vi have havt, for det er dog vistnok saaledes, at vi gjenemgaaende sidde for lige saa stor Gjæld og øvrige Afgifter som andre Egne; men i trykkende Aar ville de gode Egne jo altid beholde Overvægten. Forklaringen er let nok: naar en Ejendom i en daarlig Egn ikke kan udrede Afgifterne, der hvile paa den, bliver dens Værdi reduceret i en ganske betydelig Grad, og ved Salg, særlig naar der skal Penge udbetales, bliver Kjøbernes Antal faa; i saadanne Tider er der ingen Tilgang fra de gode Egne; naar da Kreaturpriserne ere saa smaa, føles det haardt paa de opdrættende Egne. Et vel drevet Mejeri er vel det, der for Tiden giver det bedste Udbytte.

At Landbruget har gjort Fremskridt i de senere Aar er en Kjendsgjærning, og det var ikke godt andet; ganske vist har der været en Del Famlen til Stede, men deri have Forholdene havt deres store Del. Med Grundforbedringer, saasom Dræning, er man forlængst færdig, og en Mængde gode Enge ere anlagte og overrislede. De høje Kreaturpriser, der havdes indtil for 2 à 3 Aar siden, gjorde, at en Del Jord blev lagt ud til vedvarende Græs; i det sidste Par Aar har dette ikke svaret saa god Regning, og der er nu Tilbøjelighed til at vende sig til Mejeridrift, dermed vil utvivlsomt følge Bestræbelser for at skaffe gode Malkekøer til Veje; endnu staa vi dog kun i Begyndelsen i saa Henseende. Forpagter Friis fra Lindersvold har holdt et ypperligt Foredrag i en landøkonomisk Forening her paa Egnen om Kreaturhold i Almindelighed og Tyreforeninger i Særdeleshed. Der er blevet talt en Del derom, og det vil vist give Stødet til

at der bliver taget stærkere fat; der trænges ogsaa haardt til det; thi uagtet der er mange gode Kreaturer her paa Egnen, skal man dog vist lede længe efter en Egn, hvor Kreaturerne ere saa gjennemkrydsede som her. Det var naturligvis ønskeligt, om al Mælken blev behandlet hjemme, og udnyttet saa godt som det kan lade sig gjøre; men da dette nu en Gang ikke er saa, og da den mindre Produktion under iøvrigt lige Forhold ikke kan naa samme Pris som den større, maa Andelsmejerierne utvivlsomt betragtes som et stort Gode. Jeg har havt Lejlighed til at rejse meget omkring i Vejle Amt i denne Sommer, hvor Andels- og Fællesmejerier ere stærkt udbredte, men har kun hørt udtale almindelig Tilfredshed, særlig med de første. Her paa Egnen er et saadant større Mejeri, der for Tiden faaer Mælk af 900 à 1000 Køer (der er 149 Leverandører af Mælk for Tiden); det har i Sommer opnaaet ca. 4 Øre over Topnotering pr. Pd. Smør. Det er indlysende, at kun den mindste Del af Leverandørerne vilde faa, endog kun tilnærmelsesvis, denne Pris ved selv at behandle Smørret; Aktionærene faa et meget smukt Udbytte. Der er stærk Tale om at anlægge 1 à 2 lignende større Andelsmejerier her i Egnen, hvis Virksomhed skal begynde til Sommer.

Kommuneskatterne ere ikke faldne i de senere Aar og ville næppe gjøre det for det første; der er flere Omstændigheder, som virke ind herpaa. De fleste Sogne have paa draget sig Gjæld til Fattiggaarde, Skoler, Veje og Jernbane-anlæg o. lign., og denne skal jo sædvanlig afbetales i visse Aar. Derimod troer jeg nok det kan siges, at hvad der gjælder den enkelte forstandige Mand, nemlig at han indskrænker de absolut unødvendige Udgifter, gjælder ogsaa for de fleste Sogne- og Amsraad.

Folk ere i Almindelighed blevne saa fornuftige, at de indse, at det er ikke enhver Besætning, det kan betale sig at fodre stærkt paa; der fodres vel næppe saa stærkt i Flæng som tidligere, men mere forstandigt; Byg og Havre anvendes i Almindelighed noget mere; dette stemmer ogsaa med Kjøbmænds Udtalelser, at de ikke sælge saa meget Kraftfoder som tidligere — paa Kredit. — Delvis Staldfodring er i

stærk Tiltagende; gennemført Staldfodring er forsøgt, men Manden, der er en dygtig Mand, blev kjed af det og gik over til den delvise; — han bruger at sætte Køerne paa Græs Kl. 8, efter at de have faaet Foder hjemme, og tage dem ind Kl. 4 og lade dem blive inde om Natten. — Hidtil har Interessen for Hestetillæget just ikke været stor, da man i Almindelighed har kjøbt magre, unge Heste i Foraaret og solgt dem som fede til Tyskerne. I de sidste Aar er der imidlertid ved at vaagne noget stærkere Interesse for Hestetillæget, og der lægges ogsaa flere Føl til, særlig hos de mindre Jordbrugere.

Tuberkulose er ikke meget udbredt, den er vel endog sjælden, og er ikke i Tiltagende.

Fra Bjerre Hatting Herreder.

Hvad Høsten angaaer, kan Aarsudbyttet kun kaldes taaleligt, vel næppe en Middelhøst. Ganske vist er Kornet ret givtigt og vægtigt, men Bygget er kun en daarlig Handelsvare, da det var stærkt tvemodent, og af Vintersæd er der avlet meget for lidt. Rodfrugthøsten var ligeledes lille, og da Græsset hele Sommeren var knapt, blev der kun avlet lidt Hø, saa at Kreaturerens Underholdning, naar denne da skal være tilfredsstillende, kun kan ske ved en Opfodring af Kornet, hvorved Salget eller Udbyttet af Kornhøsten i høj Grad formindskes.

Naar saa endda det, der kan sælges, kostede noget, vilde Aargangen vel ikke være ringere, end vi saa tidt have havt den i de gode Aar, men det Tryk, der nu hviler paa Landbruget, er jo, skjøndt det, at vi have havt en Række mindre gunstige Høstaar, ogsaa er medvirkende dertil, særlig begrundet i de lave Priser paa saa godt som alle Landbrugsprodukter, hvorved Indtægten kommer til at staa i et rent Misforhold til Udgifterne, som kun i meget ringe Grad formindskede.

Om Trykket findes mer eller mindre stærkt her paa Eggen end paa andre Egne har jeg ingen Mening om, da

jeg saa godt som slet ikke har havt Lejlighed til at anstille en saadan Sammenligning; men spørges hvilken Slags Ejendomme, der i den gode Tid have været i Stand til at trække mest Gjæld paa sig i Forhold til deres Forrentningsevne, da er jeg tilbøjelig til at mene, at dette har fundet Sted ved de af Naturen simplere Ejendomme, hvilket jo egentlig vil sige, at man har været mere tilbøjelig til at lægge Arealet end Boniteten til Grund for Vurderingen. Altsaa vil den Art Ejendomme føle Trykket stærkest, og det er vel ogsaa dem, hvoraf de fleste ere komne under Konkurs hidtil. — Dersom Bondestanden har bevaret den Evne, som den jo i Fortiden var i Besiddelse af i højere Grad end andre Stænder, nemlig at kunne rette sig efter Livsvilkaarene, da maatte Bøndergaardene kunne vise større Modstandsevne imod Tidernes Tryk end de større Landejendomme, men det er maaske noget tvivlsomt, om de mindre Jordbrugere i vor Tid have Evnen til at økonomisere paa rette Maade, og Falliterne ere da hidtil ogsaa faldne nok saa rigelig paa Smaagaarde og Smaasteder som paa Mellemgaaarde og store Gaarde. Som en almengyldig Sætning tør man vel nok udtale, at de bedst drevne Ejendomme have størst Modstandsevne.

Hvor meget Ejendomspriserne ere faldne er det for Øjeblikket næsten ikke muligt at sige. Skal man slutte fra Tvangsauktionerne, maa man vel angive 30—40 pCt., men ved Handeler underhaanden, som jo imidlertid kun ske yderst sjælden, kan Nedgangen vel sættes til 20—25 pCt., og ved Taxation af Ejendommene ville Vurderingsmændene sjælden gaa mere end 10—15 pCt. under de tidligere Vurderinger.

I Almindelighed føle Forpagterne her paa Egnen sig ikke stærkere trykkede end de Ejere, der sidde med stor Gjæld. Saa længe der ikke er Tale om en Fornyelse af Forpagtningen, faa de større Forpagtere vistnok sjælden Nedsettelse i Afgiften, hvorimod jeg véd Exempler paa, at 2 Præstegaardsforpagtere have faaet henholdsvis 15 og 20 pCt. Afslag. En af Grev Frijs's Forpagtere, som har forpagtet paa ny Omgang, har faaet den faste Pengeafgift omsat til at

svares efter Kapiteltaxten og Smørnoteringen, hvorved han med de nuværende Priser opnaaer et Afslag af 15 pCt., men hans Stilling bliver desforuden styrket derved, at Herskabet lader udføre en Del Grundforbedringsarbejder, som sikkert ville gjøre Ejendommens Drift fordelagtigere.

Dersom ikke Priserne paa Produkterne hæve sig eller Udgifterne kunne blive indskrænkede, indseer jeg ikke, hvorledes der skal indtræde en Bedring i Landbrugets trykkede Kaar uden derved, at de mest fortrykte Brugere af Jorden sættes fra Bestillingen og afløses af andre, som kun skulle svare eller forrente Ejendommene i Forhold til de nuværende Produktpriser. Denne Nedslagning af Folk kan jo være haard nok, men er maaske nødvendig, for at bringe mere Sundhed og mere Forsigtighed ind i den fremtidige Udvikling. Men forøvrigt mener jeg, at de Midler, hvorved de tilbageblivende og ny tilkomne Brugere af Jorden skulle bringe Udviklingen fremad, er ved 1) Arbejdsomhed og Nøjsomhed; 2) grundig Dygtighed. Den nuværende Slægt, der er nydelsessyg, har altfor meget skudt det Første til Side, og derfor er Dygtigheden ofte bleven overfladisk. At rette dette ved en grundig Undervisning, forekommer mig at være noget af det Vigtigste, der for Tiden ligger for.

Det lader til at Vejle Amts Landbrugsforening vil søge at virke for Oprettelsen af Kvægavlsforeninger, og jeg haaber, at Horsens Landbrugsselskab vil søge at virke for den samme Tanke, som ganske sikkert, naar Sagen gribes an paa rette Maade og ledes efter de rette Grundsætninger, vil kunne bidrage betydelig til, at Kvæget hos de mindre Jordbrugere udvikles og forbedres.

Det egentlige Studehold, hvor man tillægger, opdrætter og sælger, dels magre, dels fedede Stude, og ikke holder flere Køer, end der er nødvendig til Husholdningen og Tillæget, er saa godt som forsvundet fra Bjerre-Hatting Herreder. Mejeridriften har saa godt som ganske fortrængt denne ældre Maade at gjøre sig Kvæget nyttig paa.

Paa de større Gaarde med en stærk ensidig Mælkeridrift hører det til Undtagelserne, at Udsætterkøerne fedes, men

hvor Besætningerne endnu ere mindre ensidig udviklede, holder man, naar da Afsætningen for Fedekvæg er nogenlunde gunstig, fast ved at fede Flertallet af Udsætterne. Der er heller ikke saa faa, især større Bøndergaarde med Besætninger paa 20—30 Køer, der stadig hvert Aar og som oftest 2 Gange om Aaret fede en halv Snæs Køer, der dels ere tagne af deres ved Selvtillæg vedligeholdte Besætninger og dels indkjøbte. De sidste ere ikke sjælden Kvier uden Kalv eller ogsaa unge Kælvekøer med mer end sædvanlig Trivelighed, som man saa først benytter for Mælkens Skyld og mod Slutningen af Maltetiden lader blive fede derved, at man vedblivende lader dem tilflyde en større Mængde Kraftfoder, ikke sjælden i Forening med Rodfrugter. Det er mest de Bønder, der sidst have forladt den gammeldags Studeholdsdrift, som bruge denne Trafik. De holde fast ved det for Jyden Tilvante: at ville have baade i Pose og i Sæk, som man har kaldt det, eller at ville drage Fordel baade af Malke- og Kjødproduktionen, og det viser sig meget hyppig, at det er den Slags Folk, der faa det største Udbytte, saavel af deres Besætninger som af deres Avl, thi Jordens Evne til at give Udbytte forringes ikke paa den Slags Gaarde, hvor Fodringen gennemgaaende er stærkere end paa Gaardene med ensidig Mejeridrift. Det, der har givet den Slags Kvægholdere Vind i Sejlene, er, at de igjennem Fælles- og Andelsmælkerierne have opnaaet at faa deres Mælk betalt med en Pris, som de tidligere ikke troede det muligt, at den kunde have, og som saa længe var Grunden til, at de frygtede for og søgte at undgaa en Vending henimod Mælkeproduktionen. At disse konservative Folk ere komne ind paa denne Sidste, har bragt det store Gode med sig, at Øjnene ere blevne aabnede for den Erkjendelse, at den bedste Stud eller det bedste Stykke Fedekvæg ingenlunde er det grovere og tættere Dyr, der har de store Horn, den tykke Hud osv., men at derimod Fedevnen er størst hos de Kreaturer, der til en vis Grad ere blevne forfinede igjennem Mælkeydelsen; — og siden de Folk have gjort den Erfaring, at det trivelige Dyr med den stærkt stofproducerende Evne er dem bedst tjenlig, hvad enten Stoffet

skal ophobes paa Dyrets Krop eller det daglig skal forlade denne, kan man vel ikke fortænke dem i, at de søge at producere Mælk og Kjød ikke blot i en og samme Stald, men for største Delen ogsaa gjennem det samme Dyr.

Der var en Tid, da det syntes, som om Fællesmælkerierne vilde give Anledning til en Indskrænkning i Svinefødningen derved, at mange Smaagaarde, der tidligere ved en Hjemmedrift af Mælkeriet havde havt Mælkeaffaldet til Grundlag for Svineholdet, solgte deres Mælk; thi det Antal Svin, som Fællesmælkerierne holdt paa det fra mange Steder samlede Mælkeaffald, naaede ikke op til den Størrelse, som det tilsammen havde udgjort paa disse Steder, rimeligvis fordi at Smaagaardene anvendte en betydelig større Mængde Korn ved Siden af Mælkeriaffaldet end som Fællesmælkeriet gjorde. Men dette Forhold har tildels atter forandret sig, da det er blevet mere og mere Skik, at Fælles- og især Andelsmælkerierne lade Leverandørerne tage Skummet- og Kjærnemælken tilbage, hvorved Svineholdet, som jo ogsaa er det naturlige og rigtige, forbliver ved Landbruget, og for saa vidt som dette, hvad det jo er opfordret til, saa længe Ostepriserne ere lave, bestemmer sig til at ofre Skummetmælken til Føde for Svinene, vil Fødningen af disse Dyr maaske endogsaa udvides og forøges.

Kraftfødningen er i det forløbne Aar som Regel bleven dreven i samme Omfang som tidligere. Til Malkekøerne anvender man først og fremmest Havre, dernæst Bygget (indtil en Trediedel) og i det forløbne Aar ogsaa undertiden lidt Rug; men det er dog navnlig til Svinene, man har anvendt den sidstnævnte Kornsort, som oftest udgjørende en Trediedel, sjælden Halvdelen af Foderet, medens Resten saa godt som altid er Byg, thi Majs bruges meget sjælden.

Den gennemførte Sommerstaldfodring har ikke vundet Udbredelse, hvorimod man dristig tør udtale, at den delvise Staldfodring har vundet Terræn, som oftest udført paa den Maade, at Køerne daglig fodres baade inde og ude, medens det er sjældnere, at Køerne for et kortere eller længere Tidsrum tages helt ind paa Stalden. De større Gaarde

bruge det Sidste som Nødmiddel i en knap Græstid, men paa Bøndergaardene og paa Gaarde af Mellestørrelse, hvor man er vant til at koble og at trække med Kreaturerne i større Samlinger, bruges den førstnævnte Fremgangsmaade, undertiden endogsaa hele Sommeren igjennem, idet Indefoderet saa bestaaer af Halm, Hø og Rodfrugttop eller Roer, men sjælden Kraftfoder; det sidste bruger man kun, naar der er Græsmangel.

Hestetillæget skjænkes vedvarende megen Opmærksomhed af Bønderne, og navnlig ere de kritiske overfor Hingstene. Mangler en saadan paa en Egn, danner man ikke sjælden Aktieselskaber, for at faa den bedst mulige opstaldet. En saadan betales med høj Pris, navnlig naar den bevislig er af god Afstamning; men med Hensyn til Valget af Hopperne er man vistnok ikke saa sjælden mindre nøjeseende.

Jeg formaaer ikke at kunne sige, om Tuberkulose er i Tiltagende eller Aftagende her paa Egnen, men at den er til Stede mere eller mindre i de fleste Kvægbesætninger og navnlig i de stærkest ensidig udviklede Malkekvægsbesætninger, behøver man ikke at tvivle om, naar man véd, at der aarlig sælges et anseligt Antal Kreaturer til Pølse-slagterierne; thi disse ere Individer, hvis Kjød og Indvolde man ikke tør præsentere for Publikum, i alt Fald ikke i Horsens, hvor der er blevet oprettet et offentligt Tilsyn med Kjødet, der falbydes paa Torvet.

Fra Hads Herred.

I Sammenligning med andre Egne føles Trykket, saa vidt man kan skjønne, langt mindre her. Gaardmandsstanden i Hads Herred har i lange Tider været velhavende, og skjøndt den i økonomisk Henseende vel nok er gaaet noget tilbage, holder den nok ud noget endnu. De større Gaarde her i Herredet ere tildels bortforpantede, men da Forpagtningsafgifterne ere nedsatte de fleste Steder, saa holde de nok. — Det synes for mig, som om man nu arbejder stærkt imod

Vexeldrift, særlig de mindre Jordbrugere, efter at de mange Andelsmejerier ere opstaaede. Disse Mejerier ere utvivlsomt en mægtig Støtte for de mindre Jordbrugere i disse knappe Tider. I de sidste Aar er man kommen en hel Del ind paa Radsaaning. Paa dette i Forbindelse med det tiltagende Kreaturhold og den stærkere Fodring, tør man nok bygge sit Fremtids Landbrug.

Staldfodring vinder stærk Indgang især hos Gaardmændene. Kreaturerne holdes inde til midt i August, saa malkes mange Efteraarskøer sene og komme saa paa Græs til Oktober.

Fra Mols.

Tidens Tryk og dermed Landbrugets daarlige Stilling mærkes jo nok noget, men ikke saa følelig her Syd for Kolindsund som andre Steder. Kommer der en enkelt Fallit, og det er ikke mange, saa er det enten selvforskyldt, eller Vedkommende er gaaet ind til Ejendommen ved at paatage sig hele Kjøbesummen som Gjæld og har desuden ofte ingen Driftskapital havt at begynde med, og begge Tilfælde ere jo ikke at lægge Landbruget til Last. Landbrugets Stilling er heller ikke saa sørgelig, som der bliver raabt paa; om den end langt fra er gunstig, er den dog bedre end mange andre Livsstillinger og solidere og fastere grundfæstet end disse. Det er en stor Fejl, der ofte begaaes hele Landet over, at Landbrugerne udraabe i Veklager over Landbrugets Urentabilitet og derved sætte Landejendommene i en skammelig Miskredit, saa det intet Under er, at Pengemændene ingen Tillid faa hverken til Landbruget eller Landmændene; og dog er jo en god 1ste Prioritet i en Landejendom ligesaa solid et Papir som kongelige Obligationer. Disse Jerimiader have blot medført, at det nu for Tiden saa at sige er umuligt for en Landmand at skaffe en 2den Prioritet, naar han ikke har den i Forvejen, langt mindre en 3die Prioritet eller Kassekredit; og det er lige meget, enten det er en veldreven eller sletdreven Ejendom, thi dette er, mærkværdig nok, Pengemændene ligegyldigt; de gaa ud fra, at en veldreven Ejendom

kan blive en sletdreven Ejendom, idet den kan skifte Ejer, og derfor er der ikke Plads for mere end 1ste Prioritet. Tidligere lod det sig maaske gjøre at faa baade 3die og 4de Prioritet og endog en Kassekredit bag efter. Men de, der i de gode Tider letsindig have skaffet sig saadanne, have nu heller ikke megen Modstandskraft, og det er vel i Erkjendelse deraf, at ingen Pengemænd eller Pengeinstituter have Lyst til at sætte deres Penge saa langt tilbage, især i nedadgaaende Tider. Er det nu en Fejl af Landmændene at jamre sig over Tiden — og de Dygtigere gjøre det vel heller ikke — saa er det ogsaa galt af Pengemændene at være saa overdreven ængstelige med deres Laan i 2den Prioritet eller som Kassekredit til veldrevne Gaarde; thi det bestemmes jo i Reglen, at 2den Prioritet er opsigelig ved Ejerskifte, og en Kassekredit hviler jo paa Personen og kan da ogsaa opsiges. Det er nu saaledes mange dygtige Landmænds Skavank, at de ingen Driftskapital have, men arbejde derimod med en flydende Gjæld; det vilde være langt bedre for dem at have et fast Laan som 2den Prioritet eller Kassekredit at forrente og afdrage i Ro og lidt løs Kapital at virke med; thi der møder en Mængde Tilfælde for Landmanden, hvor han med rede Penge kunde gjøre en fordelagtig Handel eller et fordelagtigt Foretagende.

Det er aabenbart, at Pengeforholdenes daarlige Ordning er en af de væsentligste Fejl ved Landbruget; men ogsaa den vanskeligste at rette; thi Pengemændene og Pengeinstituterne stille sig som oftest helt fremmede lige over for Landbruget og Landmændene, og de ere det maaske ogsaa, hvilket er en stor Fejl af dem, hvorved de ofte tage Tab, som let kunde være undgaaede, naar de vilde have sat sig lidt ind i Sagen. Mærkværdig nok stille de sig hverken saa vrangvillige eller mistroiske lige over for Handel eller Industri, skjøndt disse Erhverv ikke ere saa solid baserede som den Bedrift, der hviler paa Jordens Frugtbarhed.

Det er aabenbart et Misforhold, som maatte kunne rettes noget, ved at enkelte Pengeinstituter bleve lidt mere baserede

paa Landmændenes Særinteresser, hvormed jeg ikke mener at skaffe dem et 1ste Prioritetslaan, thi det burde være saa, at man ikke behøvede at takke for et saadant, eftersom det kun er Værdien af Jorden i dens sletteste Tilstand, men derimod at skaffe Landbrugere et billigt Pengelaan som 2den Prioritet, Kassekredit eller Driftslaan, som der vil være god Sikkerhed for i de allerfleste Ejendomme, især da der efter 1ste Prioritet i Reglen er givet og staaer bunden en lige saa stor Kapital, som 1ste Prioritet andrager. Jeg kan ikke forstaa, da der er mange indflydelsesrige og velstaaende Folk paa Landbrugets Omraade, at det skulde være saa umuligt at indrette et saadant Pengeinstitut, der paa en eller anden Maade ved saglig Drøftelse kunde støtte Landbruget i moralsk og pekuniær Retning. Pengevæsenets bedre Ordning i Landbruget er saaledes, efter min Overbevisning, det første Middel til Bedring af Landbrugets nuværende trykkede Kaar. — Det næste Middel er Landbrugerens egen grundige Undersøgelse og Ændringen af hans egne Indtægts- og Udgiftsposter; en Udvidelse af de første og en Indskrænkning af de sidste er det for besværligt her at drøfte; men i Virkeligheden er det en af de sikreste Veje til Forbedringer. Kun en løs Hentydning til enkelte Poster skal jeg fremføre. Af Indtægtsposternes Udvidelse vil jeg t. Ex. nævne: Kartofler til Salg til bedst mulige Priser; en mere intensiv Brug af Jorden, en Forbedring af Besætningen ved Udskydning af de daarlige Individuer *en bloc*, og en langsom og jævn Forøgning af gode tidssvarende Individuer samt en større Interesse for Fjerkræavl. Af Udgiftsposter vil jeg nævne t. Ex. ved Grønføderafgrøder at indskrænke det dyre Kraftfodertilskud, at indskrænke mange Luxusartikler, samt en Nedgang af de ugifte Folks Løn. Disse sidste ere da ogsaa faldne 20—50 Kr. for Aaret; men naar de endnu holde sig fra 150—180 Kr., er det for meget, da der fordres 20 Tdr. Rug til at give 180 Kr., og andrager saa Kosten for en Karl det samme, bliver det 40 Tdr. Rug, hvilket er al den Rug, der avles paa en Gaard, hvor der behøves en dygtig Karl, og det er dog for stor Tiende at svare for sin Jords Drift. Store Spe-

kulationer, som i tidligere Tider kunde gaa ved forceret Drift, troer jeg ere yderst fordærlige med disse nedadgaaende Priser; saaledes findes der dygtige Landmænd, der i de sidste Aar have taget store Tab ved saadanne store Spekulationer og forceret Drift. Kraftfoderet, om end billigere end tidligere, har forholdsvis været altfor dyrt.

Det vilde være et stort Gode for hele Landbruget, om der blev skaffet de mindre Gaarde en mere stabil og produktiv Malkebesætning, hvortil jeg ubetinget troer, at et Udvalg af det bedste jyske Kvæg er det fortrinligste for vor Egn. Fra enkelte veldrevne Gaarde afgaa Udsætterkøerne og Studeopdrættet i god Fedestand lige som tidligere; men iøvrigt afgaaer der desværre i Reglen altfor mange kun i halvfed eller mager Tilstand til England og Kjøbenhavn; det er imidlertid tvivlsomt, om det ikke vilde volde større Tab at fede ved disse daarlige Priser; thi enkelte Federe have paastaet, at de have givet Kraftfoderet gratis eller for Gjødningen, og i saa Fald bliver det for dyrt at have den Ære at sende fede Kreaturer, i Stedet for at sælge halvfede eller magre her paa Hjemmemarkederne; og som sædvanlig benyttes der af begge Slags baade til Staldkreaturer og Græskreaturer paa Hjemmemarkederne af hvad, der ikke kan bruges til Slagt i Byerne. — Svinefedningen er vel noget indskrænket paa de forskjellige Gaarde, der sælge deres Mælk, men i det Sted er den flyttet over til Fællesmejerierne; men det er den store Fejl ved disses Ordning, at den skummede Mælk kun altfor stærkt ophobes dør til Tab for de mindre Gaarde og ofte kun til lidet Held for Fællesmejerierne. Disse benytte væsentlig Rug, Hvedestrømel og Affaldskorn til deres Svinehold, og Rugen er fortrinsvis bleven benyttet stærkest, da den er det billigste. — Kraftfodringen er vel den samme som i tidligere Aar, og der indkjøbes ej ret meget Kunstfoderstof uden til de større og mere veldrevne Gaarde; kjøbes der lidt af dette til de mindre Gaarde, er det i Reglen mest Klid, lidt Rapskager og ubetydeligt af Hørfrokager; men det Hele kan vel kun sættes til $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ Pd. pr. Kreatur daglig. Af det øvrige Kraftfoder, som Jordbrugerne avle selv og benytte til deres Kreaturer,

blande de fleste Rug, Byg og Havre i lige Dele imellem hinanden, desværre lige saa godt til deres Malkekøer som til deres Fedekøer; thi at give Malkekøerne Rug kan jo kun virke skadelig paa Smørproduktionen; men da Rugen er saa billig — her avles ret god Rug, og det er det letteste kun at have én Grutningsdyngge at tage af — saa spekulere Bønderne ikke meget over det, især da de sælge deres Mælk. Naar jeg skal angive, hvor meget hvert Kreatur faaer af Kraftfoder gjennemsnitlig — thi Optrættet og Goldkøerne faa i Reglen intet — saa bliver det vel ikke mere end $1\frac{1}{2}$ —2 Pd. Korngrut daglig. — Hestetillæget er det samme som tidligere; det er mest af de smaa, tætte Molboeste, der opdrættes her, og de have kun Anvendelse paa Hjemmemarkederne, hvorimod de falde altfor smaa til Randers Marked; men de ere i Virkeligheden langt bedre end Folk antage, nøjsomme og langt sejgere end de store kjødfulde Heste.

Fra Sønderhald Herred.

Tidens Tryk føles snarere mindre i vor Egn, hvor Jorden er simpel eller middelmaadig og ligger fjernt fra Kjøbstaden end paa de gode Jorder nær ved Kjøbstaden, hvor Luxus er tiltagen efter en stor Maalestok; sammenligner man de store og de smaa Gaarde, da er vel Trykket størst paa de større, der ere kjøbt i de senere Aar, og hvor der ofte er anvendt mere paa Forbedringer, end de nu indtraadte daarlige Tider kunne betale; navnlig har der været stærk Brug af Kunstgjødning og Foderstoffer, som i mange Tilfælde har gjort Kjøbmændene rige og Landmændene fattige. Her i Egnen findes flere Gaardejere af den gamle Skole, som drive deres Gaarde saaledes, at disse ikke ere gaaede tilbage i Ydeevne, idet de dyrke Roer i større og større Omfang og have et stort Tillæg, leve sparsommelig, arbejde selv, og vænne deres Børn fra smaa af til Arbejde og Nøjsomhed, hvorfor de holde færre fremmede Tjenestefolk; disse Folk mærke ikke synderlig til Tidens Tryk, idet man kan sige, at de Gaarde, der uden at gaa tilbage i Ydeevnen, drives saa

økonomisk som muligt, ere de holdbareste og fordelagtigste. — Ejendomspriserne ere i det sidste Aar gaaede tilbage; der er solgt nogle mindre Ejendomme i dette Efteraar 10 à 20 pCt. billigere, end der var budt for dem forrige Efteraar, og de Ejendomme, som ere blevne solgte ved Tvangsauktion, have sjælden naaet stort over 1ste Prioritet, i alt Fald ikke, hvor der har været Kreditforeningslaan.

Af Forpagterne her paa Egnen have nogle intet Afslag faaet, og nogle have faaet saa meget eftergivet, at de kunne hænge ved Forpagtningen; et enkelt Sted er Forpagtningsafgiften nedsat med 25 pCt., og et Par Steder er Pengeafgiften omskreven i Korn og Smør, men i Reglen er der ikke gjort noget for Forpagterne, inden et stærk Tryk er lagt paa Ejerne.

Til Afhjælpning af Tidens Tryk er der i sidste Aar fremkommen saa mange Forslag, at der vel næppe kan føjes noget nyt dertil; af det Fremkomne synes især at kunne hjælpe: Nedsættelse af Renten, saa den ikke bliver over 4 pCt., Adgang for den dygtige Landmand til at faa billige Drifts- laan til virkelig rentable Forbedringer og en høj Told paa Majs, Brændevin, Vin og Bajersk Øl; det vilde maaske hjælpe til Nedsættelse af Skatterne og hæve Rugprisen, som er denne Egns vigtigste Kornart.

Landbruget staaer omtrent paa det samme Standpunkt, som det har staaet i de senere Aar; kun er Roedyrkningen gaaet kjendelig frem, hvilket har sin Grund i det større Tillæg paa nogle Steder, og andre Steder, fordi der sælges Mælk til Fællesmejerierne, af hvilke der opstaa flere og flere; nogle af disse arbejde godt, enkelte ere i det sidste Aar gaaede Fallit. Prisen paa Mælk er 1 Pd. Smørs Topnotering for 28 à 30 Pd. Mælk. Mælken hentes af Mejerierne; den skummede Mælk kan faaes tilbage for 1 Øre pr. Pd. — Arbejdsforholdene ere ikke undergaaede synderlig Forandring. Lønnen har været den samme i det forløbne Aar som tidligere; for Novbr. er Lønnen for faste, ugifte Folk falden 15 à 20 pCt., og Husbonderne have seet dem nødsagede til at fæste Folkene for $\frac{1}{5}$ for Vinteren og $\frac{4}{5}$ for Sommeren,

da det bliver temmelig almindeligt, at flere af dem løbe bort til Maj, naar de have faaet deres Løn. Paa enkelte hæderlige Undtagelser nær blive Tjenestefolkene mere og mere demoraliserede.

Fra Rougsø Herred.

Vor vanskeligste Opgave er at omsætte Jordprodukterne til dyrisk Produkt uden Tab eller dog i alt Fald uden at skulle søge en uforholdsmæssig stor Del af sin Indtægt i Gjødningen. Prisfaldet paa de forskjellige Produkter kommer nu saa brat, at man selv med største Omsigt vanskelig kan værges sig for Tab. Egnen her med sine udstrakte Kjær og Engarealer er særlig anlagt for Opdræt og har drevet det i stor Udstrækning, men Priserne saavel paa fedt og magert Kvæg som ogsaa paa Heste af Middel-Slags og navnlig Plage have været saa lave, at Opdrættet ofte har bragt store Tab. De større, veldrevne Gaarde, hvor Smørret afsættes til Topnotering og derover, hvor Produkterne ved Ensartethed og stor Kvantitet betinger Toppris, det være sig Smør, Ost, Flæsk, Korn eller Fedekvæg, hvor Arbejdet kan udføres bedre og billigere ved samlet Arbejdskraft med fornøden Ledelse samt Anvendelse af alle Nutidens forbedrede Redskaber og Maskiner, som den større Bedrift kan bære Udgiften til, og hvor Familiens Underhold lignes paa en større Bruttoindtægt, der haves Betingelserne for den største Modstandskraft, naar iøvrigt Manden er den samme og er sin Opgave voxen, og andre Forhold ere lige.

Af Ejendomssalg er her væsentlig kun skeet Tvangssalg, som selvfølgelig ere til meget reducerede Priser; ofte er 1ste Prioritet næppe dækket, og Prisen har været fra 30—40 pCt. under Prisen for 5 Aar siden, men Ejendommenes Tilstand er ogsaa derefter. Enhver maa søge at værges Sit i Forventning om bedre Tider. — Forpagtningsafgiften er paa flere større Gaarde her omsat i Smør og Korn efter foregaaende Aars Gjennemsnitspris med fremtidig Fald og Stigen herefter, uden at der dog i Realiteten er skeet synderlige Afslag for den kontraherede Tid.

Vi hilse med Glæde den lille Stigning i Hvede i Haab om, at det er en Spaadom om, at vi have naaet Vendepunktet; men én Svale gjør ingen Sommer, og maaske dette tilligemed Haabet om en Nedsættelse af Rentefoden kun bliver skuffede Forhaabninger. Vi faa da at trøste os med, at Tiden i alt Fald har lært os større Økonomi og Forsigtighed i vore Dispositioner og der igjennem lagt et solidere Grundlag for den fremtidige Udvikling. — Desværre er der Udsigt til, at det i Forvejen haardt belæssede Kommunebudget vil faa endnu større Fattigudgifter at trækkes med. To Nabokommuner ere i Forvejen oppe ved 26 à 28 Kr. pr. Td. Hartkorn, og da Skatteevnen gennemgaaende er ringe, kan det ikke nytte at ville lægge det paa Formuen. Men trods alle de Vanskeligheder og Tryk, der fra forskjellige Sider hvile paa Landbruget, spores der dog Fremgang, om end i det sidste Aar langsommere og forsigtigere, og hvad jeg skrev herom ifjor passer i det væsentlige endnu.

Studegaardene, som til Begyndelsen af Halvfjerdserne havde Overvægten her, bleve ved den Tid paa en enkelt Undtagelse nær omdannede til Mejerigaarde, der i de sidste Aar ere gaaede over til eget Tilæg og Fedning af Goldkøer, Udsætterkøer og Tyre, saa at Fedestalden udgjør 20—30 Stk. af Besætningen, og Bøndergaardene fulgte efter, men ere i de sidste Aar stoppede af med Fedningen. — Svinefedningen tiltager, og Svinetillæg er en indbringende Indtægtskilde for Boels- og selv Husmænd, der have indtil 3 Stkr., som fødes med Rodfrugter og lidt Korn. — Kraftfodermængden til Malkekvæget er omtrent den samme, 5—8 Pd., mest Havregrut, og 1—1½ Pd. Kagefoder — hvor der haves Mælkesalg, benyttes Klid og Korn — og hvor Bygget kan sælges godt, lidt Klid. Ellers gaaer det meste Byg og en stor Del Rug til Svinene og Fedekreaturerne og Resten af Rugen til Hestene, Havren til Køerne og ofte lidt Byg og Vikker. Hvor Bygget sælges, bruges Rug til Svinene og for mit Vedkommende med Tilfredshed, især naar den syrnes. — De sidste to Somre have fremtvunget delvis Staldfodring, og Mange slippe det næppe igjen, da vore Kjarstrækninger egne sig fortrinlig dertil.

Fuld Staldfodring falder langt vanskeligere at gennemføre med godt Resultat. Kløveren er og bliver den bedste, selv om det kun er lidt Kvæget faaer deraf. — Hestetillæget er drevet i stor Udstrækning især paa mindre Gaarde — næsten for stor — og desværre ikke med tilstrækkelig Omsigt, saa der er kommet mange Nitter, som Konsulent Jensen siger. Dog har Befolkningen som Regel en stærk udviklet Sans herfor, og det er deres kjæreste Passion. — Tuberkulosen er sjælden. Vore Køer ere som Regel noget grove og haardføre.

Fra Hobro-Eggen.

Landbruget her er udelukkende baseret paa Opdræt af Husdyr og Frembringelse af Dyreprodukter, og da Priserne paa disse have været smaa, saa maa Aarsudbyttet kaldes daarligt, tilmed da Græsudbyttet i Sommer var meget tarveligt, saa at der næsten alle Steder var Græsmangel. Prisen paa Husdyrene har ikke været over $\frac{2}{3}$ af den, det kostede ifjor, og mange Opdrættere kunne sige, at de omtrent ikke have havt noget for det sidste Aars Hold. Federen har været heldigere stillet, thi vel har Avancen været lille, men han har til Gjengjæld kunnet indkjøbe det magre Kvæg langt billigere og derved uden Forringelse af sine Brugsdyr skaffet sig en nogenlunde Indtægt, men han deler jo alligevel Skjæbne med Opdrætteren i, at Kapitalen i Kvægbesætningen er reduceret efter en betydelig Maalestok. — Levesættet, skjøndt efter almindelige Forhold tarveligt, ere alligevel for stort anlagt efter Prisreduktionen af vore Produkter. Gjældsforpligtelserne ere for mange og efter de nuværende Forhold for store. Haandværkeren og Kjøbmanden synes heller ikke at være tilbøjelige til at reducere deres Fortjeneste paa deres Arbejde, skjøndt Raaproduktet til Føden nu af Landbrugeren leveres til betydelig reducerede Priser. Trykket vil sikkert først hæves, naar Tiden lidt efter lidt faaer ordnet Forholdene efter Enhvers Behov. Staten kan ikke paa en Gang hæve Ondet, men maa ved Lovgivningen se at hjælpe til Rette paa, at Ordningen hurtigere kan finde

Sted, saaledes vil f. Ex. Konverteringen af Statsgjælden sikkert bidrage til en Reduktion af Rentefoden.

Af Ejendomshandler skeer ikke mange. Ved Tvangsauktioner har gjerne 1ste Prioritetshaver maattet lade sig Ejendommen udlægge. De faa Ejendomme, der ere solgte underhaanden, ere solgte til trykkede Priser. En Gaard, som Forpagteren for 2 Aar siden forgjæves bød 150,000 Kr. for, er nu af denne kjøbt for 122,000 Kr. Det er imidlertid meget vanskeligt at finde Kjøbere, thi enten ere de bange for Tiden eller spekulere i Tvangsauktioner. Jeg antager, at Ejendomspriserne i de sidste 2 Aar ere faldne ca. 20 pCt., men det er vanskeligt at have en bestemt Mening herom; thi kun faa Ejere finde sig i en saadan Prisreduktion, uden at enten Nøden eller andre Forhold tvinge dem til at sælge.

At angive Midler til at lette Trykket er det vanskeligste Punkt at besvare, og jeg er i den Retning ikke saa lidt uenig med flere af mine Kollegaer; thi hvorvel vi ere enige i, at alt bør anvendes og tages i Betragtning, der kan styrke Landbrugets Stilling, saa ere vi uenige om, hvilket der bør tillægges størst Betydning. For mig staaer det, at vort Levesæt maa ved Indskrænkning gjøres tarveligere, og vor Drift af Ejendommene simplificeres, saa at Driftsudgifterne indskrænkes, hvor de lave Produktpriser ikke absolut kunne lønne Omkostningerne ved Fremstillingen af Produkterne. Dernæst maa der skaffes mere Fasthed i Tyendeforholdet og Husflidsindustrien paany optages, hvorved meget ubenyttet Tid gjøres frugtbringende, og mange af vore Raaprodukter paa en for os billig Maade omdannes til nyttige Brugsartikler. Endvidere bør Landbrugeren ved Handels- og Forbrugsforeninger søge at skaffe sig en billigere Betjening ved sine Opkjøb og Omsætning end den, vor Handelsstand i Reglen beregner sig. Endelig bør Staten ved sin Lovgivningsvirksomhed søge at støtte Landbrugers Selvvirksomhed paa bedste Maade. Den nye Konverteringslov vil vel bidrage til en Nedsættelse af Rentefoden, men der trænges til Love, der ikke besværliggjøre og fordyre Ejendomsoverdragelser og Pengeomsætningerne i Ejendommene, ligesom en Toldreform imødeses med Længsel,

thi Landbruget kan ikke finde sig i, at Industrien for en Del skal holdes oppe paa dets Bekostning, lige saa lidt som flere af dets Nødvendighedsartikler skulle belastes med Told, saa meget mere, som ikke et eneste af dets Produkter, med Undtagelse af Ost, er beskyttet af Told. Jeg venter det største Resultat af Selvhjælpen, hvorimod mange af mine Kollegaer vente mest af Statshjælpen. For mig staaer det klart, at de mange smaa daglige Fornødenheder og Tab i Landbruget blive til en stor Sum, naar Aaret er omme, og at det særlig for Landbrugeren kommer an paa at spare fornuftig, thi Fortjenesten vil nu, da Kommunikationsmidlerne have naaet en saadan Udvikling, at al Verdens Overproduktion let finder alle Steder hen, næppe nogen Sinde blive stor.

Her i Egnen mærkes ingen Forandring at finde Sted i det bestaaende Forhold mellem Mejeridrift, Studehold og Fedning; i saa Henseende er Forholdet nogenlunde stabilt. Udsætterkøerne fedes i Reglen mere eller mindre inden de bortsælges. Er det unge Køer, der udsættes, fedes de gjerne af til Bortsendelse til det engelske Marked, hvorimod der af de ældre Køer halvfedes en Del til Hjemmeforbrug.

Gjennemført Staldfodring har ingen Udbredelse her i Egnen, og delvis Staldfodring benyttes i Reglen kun, naar det kniber med at skaffe Kvæget tilstrækkelig Ernæring paa Marken. — Hestetillæg er og har i mange Aar været en af Egnens Hovedindtægter. Der har al Tid været viist stor Opmærksomhed overfor den Gren af Landbruget, saavel af store som smaa Jordbrugere, og mange gode Handyr haves rundt om i Egnen. Det lader imidlertid til paa Grund af de lave Priser paa Føl og Plage, samtidig med større Vanskelighed ved at afsætte disse, at der næppe i de kommende Aar vil blive saa meget Tillæg heraf, som der hidtil har været. — Tuberkulosen er ikke meget udbredt, og det skjønnes ikke, om den er i Tiltagende eller Aftagende.

Fra det sydlige Vendsyssel.

Aarsudbyttet maa vistnok kaldes temmelig tarveligt. Prisernes Dalen næsten til Aarets Slutning har, om ikke

udelukket ethvert Haab om Bedring, saa dog ikke bidraget til at rejse Modet hos Landmændene, og den tarvelige Høst, som altfor mange Steder er bragt i Hus, vil ikke bringe Hjælp til det kommende Aar. — De særlig lave Priser paa magre Kreaturer i Efteraaret gav Mange et føleligt Tab. Det værste Tryk er vistnok Afviklingen af gammel Gjæld og en for lille Produktion, maaske ogsaa for dyr Produktion i det Hele taget. Tidens Tryk føles hos os som omtrent andre Steder, men der synes dog at være mere Modstandskraft, end man havde ventet. Det føles vistnok stærkest paa de større Gaarde, hvis Ejere jo som Regel have kjøbt med for lille Driftskapital, men paa disse vil den gode Jord have den største Evne til at staa imod; hvorimod man vistnok kan sige, at Bønderne paa de lettere Jorder staa sig bedst nu, thi de have ingen Bekostninger gjort eller kunnet gjøre, og have derfor ikke paadraget sig Gjæld. De dygtige Folk staa sig bedst i Nærheden af Byerne; dér ere Chancerne altid bedst og Detaillepriserne store. — Dér, hvor Kvægavl, Mejeri og Fedning ere Hovedfaktorerne, ere Folk bedst stillede; trods Smørrets samt Kjødets Fald give disse Bedrifter, baseret paa Roefodring, endnu et respektabelt Udbytte, og de forholdsvis gode Svinepriser hjælpe godt paa Mejeridriften. — Særlig gode Ejendomme ere ikke faldne ret meget i Pris og ere endnu vanskelige at købe, men middelgode og **slette** Ejendomme ere faldne meget. — Forpagterne have her ikke svaret store Afgifter, men der er dog Tendens til Nedgang, og lejlighedsvis er den givet. Det er nu ikke sjældent, at Forpagteren svarer $\frac{1}{3}$ i Penge, $\frac{1}{3}$ efter Byg og $\frac{1}{3}$ efter Smør. — Konverteringen vil hjælpe meget; fornuftige Landbolove endnu mere. Men lidt efter lidt kommer der jo mere Ballance i Tingene. Arbejdsprisernes Fald, som har været stort iaar, er en væsentlig Faktor, ligeledes ogsaa Priserne paa alle Landmandens Fornødenheder og da ikke mindst det nu rimelige Prisforhold, der er til Stede imellem Korn og kunstigt Kraftfoder. Men det, der vil hjælpe mere end noget andet, er Landmandens Udvikling i Retning af bedre Forstaaelse

af hele Bedriftens Enkeltheder, større Dygtighed, større Spar-sommelighed i Bedriften og til personligt Forbrug, og fremfor alt en udvidet Rodfrugtdyrkning, der fører med sig bedre Besætninger og billigere Ernæring. — Arbejdsforholdene ere gode, men Trykket mærkes paa Kommunen; her i Sog-net har Fattigforsørgelsen og hvad dertil hører kostet 17,250 Kr. sidste Aar. Arbejdslønnen er vistnok falden med 15 à 20 pCt., for de faste Folk (Karlene) endnu mere.

Fra det nordlige Vendsyssel.

Aarsudbyttet i det forløbne Aar, hvor Produktionerne ikke ere betydelig forøgede ved forandret Drift, Besætningens Forbedring eller af anden Aarsag, maa absolut være slet. Ved Opgjørelse af hvilken Pris Mælken er udbragt til i det forløbne Aar, viser denne sig at være 4 Kr. 26 Øre pr. 100 Pd. mod 4 Kr. 52 Øre ifjor og 4 Kr. 62 Øre i 1883—84. Her paa Gaarden har en forøget Mælkeproduktion af omtrent 200,000 Pd. kunnet modvirke Prisfaldet fuldstændig, men en saadan Stigning hører heller ikke til det normale. — Avls-brugets værste Tryk er uden Tvivl endnu dets løse Gjæld. Der arbejdes vel betydelig for at nedbringe denne, men Op-gaven er vanskelig under disse slette Konjunkturer med dalende Ejendomspriser. Alle øvrige Kalamiteter for Landbruget kunne efter min Overbevisning bæres, indtil bedre Tider indtræffe eller til større Produktioner fremkaldes, men nævnte Aarsag er uden Tvivl den, der først bør bekæmpes. Hvad nytter billige Prioriteter, hvad nytter Fælles-Indkjøb etc., naar Landmanden ikke har fri Disposition, og den sidste Gjæld i Bedriften ofte koster ham 10 pCt. og mere, direkte og indirekte. — De mindre Avlsbrug komme i sin store Helhed lettest over Vanske-lighederne, men Gjælden er her ogsaa i Reglen betydelig mindre og Evnen til at indskrænke Udgifterne større. — Som Regel taxeres Ejendommene 15—20—25 pCt. under tidligere Aars Vurderinger, ofte betydelig mere. — Fremskridt i Landbruget og Ballance i Budgettet kan kun fremkomme ved forøgede Produktioner. Alle øvrige Hjælpe midler,

Landbruget paaberaaber sig Retten til at kræve, ville uden Tvivl være værdifulde, men ikke i Stand til at hjælpe, hvor man ikke selv vil fremtvinge det størst mulige Udbytte ved fornuftige Midler.

Fra det nordlige Thy.

Landbrugets Aarsudbytte har selvfølgelig været mindre iaar, end det plejer at være; dog er Forskjellen næppe betydelig, da Udbyttet i Almindelighed aldrig har været overvættets stort, paa Grund af den temmelig uforandrede Drift. Overgangen fra Kornsalg til Kvægdrift har ikke været hverken stor eller brat; den blev tidlig begyndt og foregik jævnt, ja næsten umærkelig. Man er ikke kommen til at gribe saa dybt ind, har undgaaet de store Udgifter, og er en Enkelt kommen mere end almindelig med, har gjerne en Handelsvirksomhed staaet ved Siden af, som har støttet hans Landbrug, og er det gaaet galt til Slutning, saa har »Handelen« faaet Skylden.

Man hører en Del Tale om trykkende Tider, men noget stærkere Udslag i Falliter, Tvangssalg osv. er ikke fremkommet. Det er kun naaet til, at man har en Fornemmelse af, at i Tider som disse kan det falde vanskelig i Længden for mangen En at klare Stillingen; men Klarhed over denne undgaaer man i samme Grad, som Regnskab og alle Arter af Kontrol forsømmes.

Fra det sydlige Thy.

Tidens Tryk er naturligvis et almindeligt Samtaleemne, uden at man øjner fra hvilken Kant en Bedring egentlig skal komme, og sikkert er det, at med de slette Produktpriiser, de uheldige Kreditforhold, høje Renter og ikke sjælden tillige Provision til Juristerne, vil mange, endogsaa dygtige Landmænd, i Længden komme til at staa overfor en temmelig usikker Afgjørelse. — Ejendomspriserne ere vel faldne, dog ikke meget, og det lader til, at Trykket næppe føles saa haardt her som i andre Egne, da Falliter og

Tvangssalg ere sjældne, og hvor de finde Sted, er det i Reglen hos Folk, for hvem det ogsaa kan gaa galt i gode Aar. Stillingen kan ikke siges at være ringere eller bedre paa større end paa mindre Ejendomme.

Mejeridrift synes for Tiden at yde den største Modstandskraft, især hvis Smørpriserne vedblivende holde sig nogenlunde, og kunne vi holde Kvaliteten oppe og ved Hjælp af Fællesmejerierne — som det forekommer mig udvikles mere og mere i heldig Retning — lave en Del mere fint Smør end forhen, er det vistnok det Punkt, hvorpaa vi sandsynligvis bedst kunne trodse Konkurrancen.

Af det, der iøvrigt fra Landmændenes Side kan udrettes imod Tidens Tryk, skal fremhæves: at de unge Landmænd saavel som Kvinderne bør søge at blive bedre uddannede, at der paa hver enkelt Konto i Landbruget søges gennemført en bedre Økonomi, saavel som at man tager noget mere selv fat, og at vi ikke efterabe fornemme Folk i Levemaade og Klædedragt. Ønskeligt vilde det være, om der fra Statens Side kunde ventes at blive gjort noget for at forbedre Kreditforholdene f. Ex. med Garanti som ved Husmandskreditforeningen — hvilken har gjort megen Nytte, uden vel endnu egentlig at have krævet noget Offer — at Landmændene ikke ved saa mange Lejligheder behøve at være udsatte for Pengejødernes og Juristernes Optrækkeri. Et Forsøg med Opretelsen af en Landbosparekasse er gjort af en Del Landmænd her i Thy for at skaffe billigere Driftslaan, da den herværende Bank saavel som Sparekasserne som Regel aldrig give Laan under 5 pCt., og naar samtlige ved Laanet forefaldende Udgifter lægges til, løber det op til 6 à 8 pCt., undertiden derover. Staten og Landboforeningerne burde søge opnaaet en hyppigere Dampskibsforbindelse mellem Esbjerg og London med lavere Fragttaxter, da den høje Fragt og den længe Henstaaen af Varer, især Smør, er en stor Ulæmpe, som derved vilde blive afhjulpen. — Arbejdsforholdene ere gode. Arbejde og Folk staa i passende Forhold til hinanden. Nedgang i Arbejdslønnen er i Udsigt. En Forbrugsforening til Indkjøb af Foderstoffer,

Kunstgjødning og Markfrø m. m. har dannet sig og har be-
 staet henvend et Par Aar og synes at vinde Fremgang. Den
 har gjort en Del Nytte ved Anskaffelsen af gode Varer til
 billige Priser og derved tillige at holde Egnens Kjøbmænd
 paa et rimelig Standpunkt. — Mejerispørgsmaalet er
 trængt dygtig frem paa en Gang; der er her i Thy i forrige
 Sommer opført 4 komplette Fællesmejerier, indrettede med
 alle Tidens Fordringer. Andelstanken har dog ikke kunnet
 trænge sig igjennem, det er mest Aktieforetagender, men
 tilsyneladende bragte frem i en tiltalende Skikkelse. — Kom-
 muneskatterne ere stadig stigende. Flere Kommuner svare
 op til 20 Kr., enkelte endog 30 Kr. pr. Td. Hartkorn for-
 uden Formue- og Lejlighedsbidraget, der sædvanlig udgjør $\frac{1}{3}$
 af Ligningen.

Fra Mors.

Agerbruget har lidt i det forløbne Aar; baade
 Villien og Evnen til at anvende den fornødne Driftskapital har
 manglet, og da Produktpriserne have været smaa, saa bliver
 Aarsudbyttet overordentlig lille. Men derfor er Stillingen ikke
 daarlig, tværtimod! den er bedre end den var ifjor; thi
 samtidig med at Tilyværelsen blev saa faretruende, blev ogsaa
 Opmærksomheden med en fast og alvorlig Villie rettet imod
 at rydde de Hindringer bort, hvorover man saa saare tit kan
 vælte. En noget flot Husførelse og særlig et forfærdelig
 letsindigt Indkjøb paa Kredit — den store Kjøbmands-
 gjæld — vare store Hovedonder for Landbrugerne; der
 maatte og skulde finde en Afvikling Sted, og det er skeet i
 et ikke ringe Omfang til Held for Landboerne. Kontant Be-
 taling giver billigere Indkjøb.

Der er jo desværre mange flere Omraader, hvorpaa
 Landbrugstrykket føles; men Manglen paa personlig Omsigt
 og Dygtighed er dog Roden til al vor Fortrød; vi have
 ikke været saa klartseende, saa tænksomme og forstandige,
 som vor Stilling og Gjerning i Livet havde Krav paa at
 vi burde være. Derfor, idet den personlige Fagdannelse,

Udvikling og Dygtighed fremmes, trænges efterhaanden tilbage alle de Tryk, der kunne forvolde saa store Ulykker.

Eggen her føler ikke Tidens Tryk slet saa haardt som mange andre Egne; her er en gammel, solid og velstaaende Bondestand; den er gaaet langsomt, men sikkert fremad, er flittig og ikke ødsel, har en fortrinlig, frugtbar Jord at dyrke og en udmærket Kvægbesætning af jydsk Køer og Stude, hvorpaa hele Agerbruget hviler, og hvorfra alle Indtægter flyde. De mindre Gaarde kunne forholdsvis, paa alle Omraader, indskrænke sig mere end de større, og ere for saa vidt i Øjeblikket heldigst stillede. Den Ejendom, der bestaaer af gode, sunde Muldjorder i god Gødningskraft, og hvorpaa bruges Vexeldrift og gjøres stærk Brug af Roer og Sommerstaldfodring til en god Besætning, saa man gennem den kan tage sine Indtægter, er i Besiddelse af den bedste Modstandsevne mod Tidens Tryk.

Paa de gode Ejendomme er Prisen ikke falden; der skeer slet ingen Handel; der er ganske vist Flere, som nok kunne trænge til at faa solgt; men der mangler Kjøbere til de gamle Priser og tildels ogsaa til de lavere. De magre og mindre gode Ejendomme ere faldne betydelig; — ved Taxation til Kreditforeningen med 25 pCt. —

Næst efter en forstandig gennemført økonomisk Husstyrelse baade ude og inde troer jeg, at det bedste Middel mod Tidens Tryk og tillige det bedste Værn til at forhindre en Gjentakelse vilde være, om Landbrugerne indbyrdes dannede et stærkt Foreningsliv, om de i Fællesskab forhandlede deres Særinteresser og i Fællesskab gennem en Centralforening gjorde deres Indkjøb af alle Husholdningsartikler, Foderstoffer, Kunstgødning, Kløverfrø osv. Det vilde være en mægtig Hjælp for de Landbrugere, der lide mest af Tidens Tryk; en anderledes god Hjælp end Konverteringsloven, hvor god og heldig den end i og for sig maaske kan være.

Man er kommen til det Resultat ved Svinefedningen, ikke at holde flere Svin end Mejeriet kan afgive tilstrækkeligt Affald til + 3—5 Pd. Grutning daglig; skal man derudover

med Korn eller til at benytte Vand i Stedet for Affald fra Husholdningen eller Mejeriet, da bliver Fedningen lidet lønende; — der lægges ikke forøget Vægt paa Svinefedning.

En lille Indskrænkning af den stærke Kraftfodring har fundet Sted, og der bliver fortrinsvis benyttet mere Korn end andet Kraftfoder, grundet paa den altfor store Prisforskjel der er; dog fodres der endnu stærkt, men mere beregnende og forstandig end forhen. — Hestetil læget fremmes efter en stor Maalestok, og Opmærksomheden er ogsaa med en bydende Nødvendighed rettet imod den Betydning, de gode Tillægsdyr og den gode Afstamning har. Desværre ere de smaa Jordbrugere med en Hest ikke med; de have — næsten allesammen — bortbyttet deres gode Følhoppe med to smaa »Russere«; de smaa Heste blive snart en Landeplage. — Desværre er nok Tuberkulosen i Tiltagende; der døer aarlig flere Kreaturer deraf og slagtes mange stærkt angrebne.

Fra Salling.

Udbyttet af Landbruget har i det forløbne Aar været ikke saa lidt ringere end i de foregaaende som Følge af de lavere Priser paa alle Landbrugsprodukter. Da Jorderne her i Egnen for den største Del ere meget gode af Naturen og godt drevne, føles Trykket her mindre end i de magre Egne, og mere af de større Ejendomsbesiddere end af de mindre, fordi de førstnævnte i Almindelighed have deres Ejendomme forholdsvis stærkere prioriterede. Jo længere man ligger fra Kjøbstaden eller Jernbanestationen, jo ringere er man stillet. Hvor Rodfrugtdyrkingen er optagen i Sædskiftet, klarer man sig bedst. — Ejendomspriserne ere vel faldne omkring ved en Fjerdedel.

Fra Lysgaard Herred.

Udbyttet af Landbruget fra denne Egn i det sidste Aar har været meget daarligt. Rugmarkerne ødelagdes for en stor Del ved Snelaget sidste Vinter. Vaarsæden blev for

en væsentlig Del tarvelig, og om endog Kjerneudbyttet af Vaarsæden er nogenlunde i Forhold til Traveudbyttet fra Marken, saa er dog Udbyttet ringe. Værst er Mangelen paa Straafoder, formedelst Savnet af Vintersæds-Straa og det daarlige Halmudbytte af Vaarsæden; dette bliver endnu føleligere ved at Høudbyttet var smaat, da det tørre Vejr i Sommer med sin Græsmangel nødsagede Mange til i Juli Maaned at tage Kreaturerne paa Stald og fodre dem med grøn Havre fra Marken. Hoved-Trykket for Landmanden er imidlertid de lave Priser paa alt; hvad før gav en Indtægt af 1 Kr., giver nu kun $\frac{1}{3}$, og Udgifterne ere ikke faldne i Forhold dertil. Trykket føles stærkest paa de større Ejendomme, hvor Ejeren ikke har Kapital til sin Disposition, men stor Prioritetsgjæld. Der er Folkeholdet størst, og her ere Udgifterne ikke gaaede ned endnu, om denne Nedgang end rimeligvis i Fremtiden maa komme. Under nærværende Forhold ere Ejendomme med store, gode Overrislings-Engdrag de mest indbringende; her fordres mindst Arbejdskraft, og gives sikrest Udbytte under alle Vejrforhold; men saadanne Ejendomsforhold ere meget sjældne. De billigere Pengeforhold synes allerede nu at have Indflydelse paa Kjøbelysten af Landejendomme, men desværre for silde for Manges Vedkommende. — I Almindelighed have Ejerne maattet finde sig i en Moderation af Forpagtningsafgiften, og de nye Forpagtninger stilles nu tildels efter Salgsprodukternes Pris i Korn og Smør.

Efter min Formening, og ved at høre Andres Anskuelser, anseer jeg en storartet Indgriben fra Statens Side for at støtte Landbruget for at være nødvendig. Konverteringen er en Begyndelse, men der maa skrives videre. Staten maa igjen ligesom forhen, overtage de større Veje, der i de senere Aar ere blevne overførte paa Amterne; den maa bidrage til Kommunernes Skolevæsen, hvis Udgifter Aar for Aar blive større og større og næsten uoverkommelige for Landboerne. Staten maa saa, hvis Nødvendigheden fordrer det, tage sine Indtægter af Tolden paa Luxusgjenstande, hvorved en frivillig Beskatning vil fremkomme, der ikke kommer til at hvile paa Agerbruget. — Agerbruget i denne Egn har i de

senere Aar gjort store Fremskridt. Heder opdyrkes, Mærgel bruges, Jorden drænes og Nybygninger fremstaa, rigtignok desværre ved Forøgelse af Gjæld i Haab om fremdeles gode Tider for Landbruget. Banerne og Esbjerg Havn have fremmet Afsætningen til Udlandet; men hvad den sidst nævnte angaaer, er der hidindtil gjort for lidt for Benyttelsen af denne; nu synes det imidlertid, som om Forholdene skulle blive bedre, og at vi ved stadig Skibsfart rykke England nærmere. Landmændene her følge godt med Tiden; det ene Centrifuge-, Andels- og Fællesmejeri opstaaer efter det andet og benyttes selv af de mindste Landbrugere; men om det i Fremtiden vil blive til Gavn for vor Smørafsætning er vel tvivlsomt. Der har hidindtil i denne Egn, hvor der er saa meget Skovarbejde, og hvor enkelte større velhavende Ejendomsbesiddere benytte de forhaandenværende billige Dræningsforhold, ikke været Mangel paa Arbejde.

Svinefedning har hidindtil været den bedste Indtægtskilde og er bleven drevet i stor Maalestok, men nu ere Priserne for Fedesvin ogsaa faldne stærkt. Det er tvivlsomt, om Salg af Svin til nuværende Priser, 20 à 24 Øre pr. Pd. levende Vægt, kan betale sig. Salget à 4 Ugers Grise har hidindtil været den bedste Forretning — 1 Kr. à 1 Kr. 20 Øre pr. Pd. levende Vægt.

Hestetillæget har hidindtil betalt sig og opnaaet stor Udbredelse her i Jylland, men nu ere Priserne paa Heste ogsaa lave, og der fremkomme mange daarlige Tillægsdyr af Mangel paa gode Hingste. — Tuberkelsygdommen, der før kun var kjendt paa større Ejendomme, hvor der fodres stærkt, har nu desværre ogsaa i høj Grad indfundet sig hos den mindre Landbruger. Hvor ere Midlerne til at standse denne Sygdom?

Fra Hammerum Herred.

Aarsudbyttet af 1886 maa i det Hele taget kaldes tilfredsstillende og kan vel omtrent svare til det, der kaldes et jævnt godt Middelaar. Saavel Korn- som Høavlen var god og blev godt bjerget, og under ordinære Forhold vilde enhver Landmand været i Stand til at gaa tilfremme eller forbedre

sine Omstændigheder. Men der er for Tiden et Tryk, der generer saa at sige alle Landmændene her i Egnen, — og det er følelig Pengemangel. De flotte Tider ere forbi, da alt ikke alene var i god Pris, men Priserne steg paa alt, hvad Landmanden havde at sælge. Enhver Spekulation lykkedes og var tilladt og blev begunstiget af de opadgaaende Priser; det var let at skaffe Penge, og Kreditten tilbød sig altfor villig. Gaardmændene behøvede ikke længere selv at arbejde, fik andre Interesser, opgave den gammeldags Sparsommelighed og indførte i hele Levemaaden en Flothed, som det er altfor let at faa begyndt med, men usigeligt vanskeligt at trække sig ud af igjen. Det er paa alle Maader, at der nu gaaer 2 à 3 Gange saa meget med som for 30—40 Aar siden. Kunde Udgifterne ikke klares af de aarlige Indtægter, gjordes kun altfor let et Laan, og saa havde man en Tid en fuld Kasse at tage af. Nu ere Tiderne forandrede. Priserne ere smaa, Udgifterne forøgede ved den flottere Levemaade, af de laante Penge skal ikke alene svares temmelig store Renter, men endog en pinlig Afbetaling, og saa er — værst af alt — Kreditten borte, saa der kan ikke laanes yderligere i disse nedadgaaende Tider. Landejendommene have været saa højt taxerede, især til Kreditforeningslaan, at mange af dem nu ikke svare til mere end det Halve. Det kniber saaledes voldsomt for at ride Stormen af. — Dette Forhold er vel egentlig ikke værre her i denne Egn end i hele Landet; men da det vel nærmest er værst paa de Gaarde, som der er køstet mest paa i den sidste Tid, og da Hovedbefolkningen her i Egnen vel nærmest og for største Delen er mindre Jordbrugere, hvor Mand og Kone med Børn gjøre det meste Arbejde selv, troer jeg dog Tidens Tryk føles noget mindre her i Hedeegnen end i de bedre Dele af Landet. Husmandsstanden, som ved Opdyrkning har arbejdet sig ind i Heden, klarer sig i Reglen bedre end den egentlige Gaardmandsstand. — Heldigvis har der endnu ikke fundet ret mange tvungne Gaardsalg Sted — nærmest af den Grund, at Ingen vil købe, skjøndt næsten Alle vil sælge. — Det er ikke let at paavise, hvorfra Frelsen skal

komme; jeg antager, den nærmest maa komme fra Landmændene selv: med en større Arbejdssomhed og større Sparsomhed. Kommer der saa bedre Priser paa Landmændenes Produkter i det Hele taget, da vil der jo snart indtræde kjendelig Forandring; men jeg drister mig ikke til at sige eller antyde, hvorfra disse forbedrede Priser skulle komme; thi det er, som om alt var faldet i Prisen! At saa at sige Alles Prioriteter og Alles Gjæld under disse Forhold ere for store, er en afgjort Sag, og vil det vel nok hjælpe noget, hvis der ved et større Tilbud af Penge kunde ventes kjendelig Nedgang i Renten. Der er mange Landmænd, der svare ikke alene 5 pCt. til Kreditforeningerne, men 6, 7 à 8 pCt., og ofte ved Siden af 10 pCt. aarlig i Afbetaling. Det er Udgifter, som Landmanden ikke kan præstere. — Trods alt, hvad foran er anført om de for Egnen strænge Tider og det Tryk, der for Tiden hviler over Landmandsstanden, saa troer jeg dog at turde paastaa, at Landbruget her alligevel gaaer fremad. De Forbedringer, som ere indledede for flere Aar siden, kunne ikke saaledes standses paa 1 à 2 Aar; navnlig Opdyrkningen af raa Hede, der jo maa brækkes en 3—4 Aar forud. Har en Mand saaledes indledet sin Opdyrkning, kan han vel nok nu holde noget tilbage med den nye Opbrækning; men det, der er tjenlig til at tages ind, troer jeg dog de Fleste endnu med Iver tage fat paa. Vel indskrænke Mange sig noget med Hensyn til Mærgling; — og hvad ligefrem Grundforbedringer angaa, som Engvandingsanlæg, Dræning, Opførelse af nye Bygninger, — ja, da er det klart, at i saa Henseende holde de Fleste sig nu kjendelig tilbage. — Folkelønningen er kjendelig sunken, dog mærkede man det ikke forend tæt ved November, da de Fleste tidligere forlangte samme store Løn som forhen. Da det nu viste sig, at mangen Gaardmand afskaffede sin Karl, sank saa at sige pludselig Lønningen omtrent fra 200 til 150 Kr., ja fra 170 à 160 Kr. for en ringere Karl til c. 100 Kr. Der er mange Daglejere, som savne Arbejde i Vinter. — Kommuneafgifterne aftage ingenlunde, men blive snarere større end mindre. Der er nu Færre om at

bære Udgifterne, idet Mange saa at sige Intet have at yde i saa Henseende. og Udgifterne falde saaledes forøget paa de Faa, der endnu have noget at betale med. — I det sidste Aar er opført enkelte Fælles- og Andelsmejerier her i Egnen. Da Prisen paa Mælken sættes i Forhold til Smørpriserne, lader det til at gaa ret godt, skjøndt det jo er en mislig Sag med slige Anlæg paa Grund af de store Afstande i denne aabne Egn. Transportomkostningerne for Mælken blive altfor uforholdsmæssig store. Men hvad der meget truer Landbrugets heldige Fremgang, særlig i denne Tid, er, at der mange Steder her i Herredet er udbrudt Smitsot blandt Svinene, nemlig miltebrandagtig Rosen. Denne Sygdom er saa smitsom, at næsten Ingen kan tage sig ivare derfor, og da Svinene er Egnens vigtigste Indtægtskilde, kan det næsten ruinere en Mand, naar hele hans Svinebesætning pludselig uddør, og han selvfølgelig ikke i længere Tid efter tør tænke paa at holde Svin.

Maaden at udnytte Kvægbesætningerne paa her i Egnen er i Reglen ikke gennem Mejeri, men der findes dog som nævnt hist og her et Fælles- eller Andelsmejeri, som henter og afleverer den Mælk, Folk kan undvære fra den daglige Husholdning. Mest seer man Opdræt af Stude og Kvier, og enkelte Steder lidt Fedning. De enkelte større Gaarde, med Besætninger paa omkring 100 Stykker, have Mejeri og Opdræt samt Fedning gaaende jævnsides, og paa saadanne Steder finder man i Fedestalden baade Ungstude, Kvier, der ikke ere med Kaly, samt ældre Udsætterkøer. Bøndergaardene derimod slagte selv deres Udsætterkøer eller sælge dem i almindelig Foderstand. Den almindelige Maade at omsætte Trækstudene paa er, ved hvert For- eller Efteraar at sælge dem jævnt godt fodrede og købe magre yngre Stude i Stedet, — altsaa samme Fremgangsmaade som for 30—40 Aar siden. I det Hele taget spiller Hjemmehandelen mellem Mand og Mand en stor Rolle og er nærved at udelukke Mejeri, idet enhver er Handelsmand og hvert Kreatur Handelsgjenstand. Kun Svineholdet gaaer sin jævne Gang; de leveres hele Aaret rundt til Opkøberne efter Vægt, og denne Handel tiltager Aar for Aar.

— Angaaende Hestetillæget, da er der en begyndende Fremgang med Hensyn til Valget af Tillægsdyr; men det skorter i høj Grad paa Plagens 1ste og 2det Aars Pleje, idet disse faa altfor lidt Bevægelse og derved blive uheldige Individuer. — Sundhedstilstanden blandt Husdyrene maa kaldes god, men hvad Tuberkulosen angaaer, da er den vist nærmest i Tiltagende.

Fra Struer-Holstebro-Egnen.

Mod den bratte Nedgang for Landbruget, Nedgang i alle Indtægter, kan kun Et hjælpe, Nedgang i Udgifterne, og den vigtigste Nedgang vil her være Nedgang i Rentefoden. Først i dette Efteraar er Arbejdslønnen begyndt at falde, kommunale Afgifter og kongelige Skatter ere de samme som tidligere, og der er ingen Udsigt til synderlig Forandring paa disse Punkter. Enhver indskrænker sig og sparer efter bedste Evne, søger at leve sig ind i de forandrede Forhold, og naar nu lidt efter lidt Renten bliver lavere, Afgiften derigjennem mindre, saa er der Udsigt til, at vi igjen kunne komme til at leve under gode og sunde Forhold. Enkelte glædelige Undtagelser er der vel ogsaa for denne Egn, hvor der har været drevet udvidet Rodfrugtdyrkning og tildels Sommerstaldfodring; hvor der saaledes tages det størst mulige Udbytte af Jorden og kun afsættes forædlede Produkter, har Tilbagegang vel endnu kunnet undgaaes, samtidig med at Gaardene ere blevne forbedrede.

Fra Egnen ved Ringkjøbing Fjord.

Paa denne Egn føles Tidens Tryk mindre end paa Øerne og Østkysten, og som Grunde dertil kan anføres: Paa Grund af de større Arealer af mindre god eller dog mindre kornproducerende Beskaffenhed, som sædvanlig her høre til et Landbrug, er man ikke kommen ind paa nogen intensiv Drift, men har bibeholdt et længere Græsleje, det, man ved en rigelig Gjødskning til Udlæg søger at gjøre saa frodigt som mulig, beregnet paa at føde en saa stor Besætning som

mulig baade Sommer og Vinter. Græsmarkerne slaes 1 à 2 Aar, eftersom der kan undværes fra Kvægets Græsning. Som Regel mærkes Trykket vel nok mest paa større Gaarde, hvor en Forandring i det tilvante Forbrug i Husholdning etc. vanskeligere lader sig gennemføre.

Ikke altid hviler der Tryk, hvor der klages, og ikke sjældent er Trykket, der er tilstede, i den Grad selvforskyldt, at Klagen rettest burde være Selvanklage. Ved et Møde i Fællesforeningen af jyske Landboforeninger for en Del Aar siden, fremkom allerede højlydte Klager over Landbrugets trykkende Vilkaar, og jeg hørte da første Gang den Paastand, at Staten var forpligtet til at understøtte Landbruget, da dette var Statens Grundpille, der tillige nærer og giver Staten sin Indtægt og altsaa derved bærer hele Staten. Paa Basis af den Sætning: »En Arbejder er sin Løn værd«, mente man imidlertid, at det var en billig Fordring, naar den »arbejdende Jordbruger« udtalte Ønsket om, at Staten skaffede større og billigere Laan osv. Kort Tid forinden udstilledes der imidlertid en Samling Kreaturer paa Fedeskuet i Kolding, der ifølge det medfølgende Regnskab havde kostet ca. 26 Øre at producere, og disse Kreaturer solgtes til tætved 40 Øre pr. Pd. Klagerne over de trykkende Kaar lød altsaa allerede, da vi havde Produktpriserne saa høje, som vi nogensinde have kjendt, og de nuværende lave Priser ere derfor ikke Aarsag til Klagernes Fremkomst, om de end selvfølgelig væsentlig have forøget dem. Priserne troer jeg heller ikke endnu ere daarligere, end at Landbrugeren kan være nogenlunde tjent dermed. For 20 Aar siden vare saaledes Priserne paa Smør, Flæsk, Heste og Kreaturer endog betydelig lavere end de nuværende.

Naar jeg altsaa besvarer det stillede Spørgsmaal: »ved hvilke Midler Trykket kan hæves eller dog bæres«, da er det min Overbevisning, at Trykket ikke er haardere i sin Almindelighed, end at det kan bæres ved Landbrugeren egen Hjælp. Det danske Landbrug er ikke daarlig rustet til Kampen; — takket være Landhusholdningsselsabet og de andre Landbrugsinstitutioner, staa vi mindst jævnyrdig

med vore Naboer i Udviklingen; vore Produkter staa i Pris snarere over end under de Landes, med hvem vi maa konkurrere; vore Afsætningsforhold ere i Sammenligning med for 20 Aar siden særdeles gunstige, og vi vide jo, at Opmærksomheden stadig er henvendt paa en endnu yderligere Udvikling, og at der ingen Tvivl er om, at der i saa Henseende vil ske Fremgang, naar Ofrene derfor kunne bringes i nogenlunde Forhold til de Fordele, der deraf kunne ventes at resultere. Hovedformaalet for Jordbrugereren er at arbejde billig; Produktionen maa nøje paasees ikke at forceres ud over, hvad der kan betale sig; Landmanden maa gaa endnu mere op i sin Bedrift og ikke alene følge, men deltage i Arbejdet. Der kan i mængen Gaard spares en Karl, naar Manden selv tager fat, og mangt et Sted spares en Pige, naar Gaardmandsdatteren igjen lærer at malke, selv om hun derved glemmer at brodere. Proprietæren kan være sin egen Fodermester, hjælpe at røgte og følge Arbejdet i Marken, derved bliver Arbejdet bedre og billigere udført. Jeg troer, det er paa den Maade, at Tidens Tryk skal bæres, og fra andre Sider seer jeg ingen Hjælp, som Landbruget kan være tjent med; thi at ønske nogen direkte Understøttelse af Staten enten i den ene eller anden Form, vilde jo kun være at stille sig i Socialisternes Rækker.

Fra Varde-Esbjergegnen.

Det væsentligste Tryk paa Landbruget er, at Verdens største Lande med deres store Landbrug nu i fuldeste Maal ere komne med i Konkurrancen med samme Produkter, som vi levere paa vor bedste Markedsplads (London og Englands mange store Fabrikbyer). Vi have en Gang før paa en heldig Maade trukket os ud af Konkurrancen, takket være Landhusholdningsselskabet og formaaende intelligente Landmænd. Vor Kornexport kulminerede jo nemlig i Tresserne; men da vi ikke kunde producere Kornet saa billig som de store Lande, der havde frugtbarere, langt billigere og mindre beskattede Ejendomme, fik vi gjort en Vending i Løbet af en Del Aar, idet vi fik Kjød, Flæsk og Smør oparbejdet til at blive vor vigtigste og værdifuldeste Ud-

førsel, hvilket med Rette er blevet loyprist samtidig med, at vor Kornexport svandt aldeles ind eller endog i de sidste Aar ombyttedes med Indførsel, i ethvert Fald hvad Foderstoffer angaa. De engelske Landmænd, der stærkt føle Tidens Tryk og Ugunst ved at skulle konkurrere med de nævnte Lande, have for en Del rettet deres Opmærksomhed paa Produktionsartikler til den store Folkemængdes Forsyning, som ikke kunne leveres af de store Lande, fordi de ligge for langt borte fra Markedspladsen. Blandt disse Artikler er Indsendelse af nymalket Mælk, som arbejdes betydelig op og hver Dag bliver afsat i et forøget Kvantum i de store Byer og især i London. Forbruget skal nu daglig være flere Gange større, end det var for nogle faa Aar siden, og der kommer hver Dag flere lange Tog ind med Mælk, som nok alt sammen skal være nymalket. Desuden skulle de engelske Landmænd have stiftet Foreninger og Kompagnier med Foretninger i Byerne for at lette Afsætningen af Mælken, og næsten daglig gjøres der i Bladene lange Reklamer for Mælk, for at gjøre Folk begribelig, hvor værdifuldt og godt et Næringsmiddel den er, i Stedet for de stærke Drikke, som Folk ellers benytte.

Vort Folketal stiger betydelig; fra 1880—85 er det steget med 224,000 Mennesker. Hvis nu ogsaa Afholdssagen kunde komme til at slaa igjennem her, saa vi kunde faa de bajerske Ølbryggerier og Brændevinsbrænderier trængte tilbage, saa vilde vort eget Forbrug stige betydelig, og vi vilde let selv kunne faa Forbrug i vore Byer af det dobbelte Kvantum Mælk, Kjød, Flæsk, Fisk og Havesager, som Kjøbstadsbefolkningen vilde konsumere, uden at det vilde blive dem kostbarere at leve end tidligere ved de store Forbrug af bajersk Øl og stærke og tildels dyre Vine.

Vi og vore Smaabyer konsumere nu det Meste af vore let fedede eller almindelig fodrede Kreaturer. Da vi kunne have den Slags Kjød for en Pris af 20 à 25 Øre pr. Pd., paastaaes der imellem Folk, at der bliver forhandlet og forbrugt dobbelt saa meget Kjød som tidligere da vi ikke kunne faa anden Føde billigere eller mere nærende.

Da jeg for lidt over en Maaned siden erkyndigede mig om Prisen paa Sengsvin, var der samme Dag følgende Uoverensstemmelse i Prisen: i Herning, hvor der blev kjøbt til Randers og Holstebro Svineslagterier, var Prisen 22 $\frac{1}{2}$ Øre pr. Pd., i Tarm 23 $\frac{1}{2}$ Øre til Varde Svineslagteri, paa selve Varde Svineslagteri gav de 24 $\frac{1}{2}$ Øre, i Bramminge blev betalt 26 $\frac{1}{2}$ Øre, i Kolding 27 Øre og i Vejle 28 Øre. Jeg synes, det er altfor stor en Prisforskjel paa saa lille et Omraade, og Svinenes Kvalitet kan da ikke være saa forskjellig paa disse nærliggende Pladser.

Fra Bornholm.

Landbrugets Aarsudbytte har i det forløbne Aar her paa Bornholm været gennemgaaende betydelig under et Middelaar; dog er der paa enkelte Gaarde, hvis Jorder ere stærkt opgjødede og i fleraarig god Drift paa den vestlige Side af Øen, høstet endog meget godt, ja ganske Enkelte have endog havt bedre Udbytte end noget Aar tidligere. Det væsentligste Tryk paa Landbruget er dog de vedvarende lave Priser paa næsten alle Landbrugsprodukter, hvortil kommer, at Landmændene fra tidligere bedre Tider have vænnet sig til Fornødenheder, som ikke svare til, hvad Landbruget nu kan udrede, ligesom de fleste Ejendomme ere kjøbte for dyrt, til at de kunne forrentes med de endnu høje Renter under nuværende Konjunkturer. Vel have vi for adskillige Aar tilbage havt lige saa lave Priser, og Landmændene stode sig den Gang dog godt, men Fornødenhederne vare den Gang langt mindre, Skatterne ere siden stegne betydelig, og navnlig var Arbejdslønnen den Gang ikke halv saa høj; dertil udrettede Arbejderen meget mere den Gang end nu, og han var paalideligere, saa der udfordredes færre af de mere kostbare Tilsynsmænd. At det er de større Fornødenheder, der især lægge Tryk paa Landbruget, sees navnlig deraf, at Landmændene i de bedre Egne for Tiden ere lige saa slet stillede som i de daarligere, idet hine have vænnet sig til de største Fornødenheder, og af de Tvangssalg, der have været her paa Øen for Gaardenes Vedkommende, falde de fleste paa Gaarde i de bedste

Egne med gode Jorder, og hvor Ejerne have begyndt med forholdsvis ringe Gjæld, hvorimod de virksomme Landmænd, som tidlig have begyndt med en mere intensiv Drift og have anvendt alt Overskud til Forbedring af Jorderne og i det Hele taget levat sparsommelig, om de end have begyndt med stor Gjæld og have havt mindre taknemmelig Jord at arbejde med, have bedre bevaret deres Kredit og derved have Modstandsevne til endnu at holde det gaaende; men vedblive de nuværende Forhold, ville disse vel dog tilsidst ogsaa bukke under. Og ligesom det er det største Tab for Landbruget, hvis disse ikke kan holde sig, idet de ved Exemplet paavirke mange, ligesom det er dem, der udbringe forholdsvis mest og snarest tillige de bedste Produkter, er det Samfundets Pligt at søge at bevare disse. Der paahviler derfor Lovgivningsmagten et stort Ansvar overfor disse og Landbruget i Almindelighed, hvis den ikke fremmer de nu foreslaaede Lovforslag, som sigte til at forbedre Landbrugets Vilkaar, thi naar der spørges om, fra hvilke Sider eller ved hvilke Midler en Bedring af Landbrugets nuværende trykkende Kaar kan ventes, da er vistnok Alle enige om, at der fra Lovgivningens Side kan afhjælpes meget, og alle de nu foreliggende Lovforslag, som sigte hertil, ville, naar de blive vedtagne tilsammen, være en stor Støtte for Landbruget, ligesom Ophævelse af Told paa mange af de Artikler, som ere en Nødvendighed for dette at bruge, saasom Salt, Kul, Jærn og Maskiner m. m., vilde hjælpe betydelig, især naar Brændevin og bajersk Øl beskattedes til Erstatning herfor. Men skal Lovgivningen hjælpe, bør det ske snart, thi ellers vil meget være tabt, og Tabet ved at de sidstnævnte dygtige og virksomme Landmænd ikke kunne bestaa, kan let udstrække sig langt videre end til at disse Kræfter gaa tabte for Landbruget.

Den nordiske
Industri-, Landbrugs- og Kunstudstilling
 i Kjøbenhavn 1888.

Udstillingskomiteen, der har suppleret sig i Vinterens Løb, og hvis forskjellige Udvalg i de sidste Maaneder have arbejdet paa og tildels fuldentt de nødvendige Planer, Reglementer osv. for de enkelte Afdelinger, afholdt den 10de Marts et Plenarmøde, i hvilket Komiteens Præsident, Lehns greve C. E. Krag-Juel-Vind-Frijs, foreslog, at da de forventede Tilskud fra Staten og Kjøbenhavns Kommune, nemlig henholdsvis 300,000 Kr. og 200,000 Kr. dels vare givne, dels formentlig vilde blive givne, og da Hs. Maj. Kongen allernaadigst havde tilsagt at ville være Udstillingens Protektor, skulde man nu beslutte Udstillingens Afholdelse og andrage Regjeringen om at udsende officielle Indbydelser til den svenske og norske Regjering. Komiteen sluttede sig enstemmig til disse Forslag.

Udstillingen vil komme til at omfatte en Industri-, Landbrugs-, Maskin- og Kunst-Afdeling.

Landbrugsafdelingen, med Lehns greve C. F. Danneberg som Vicepræsident og Landbrugskandidat Chr. Sonne som Sekretær, varetages af følgende Udvalg:

for den almindelige Ordning: Greve C. F. Danneberg (Formand), Kapt. J. C. la Cour, Kmhr. C. Lütichau, Gaardejer N. J. Termansen og Baron G. J. Wedell-Wedellsborg.

- for den landbo-historiske Udstilling: Kmhr. C. Lüttichau (Formd.), Gd. N. Rasmussen-Søkilde, Gd. N. J. Termansen, Greve F. C. R. Scheel og Dr. phil. H. Petersen.
- for Landbrugs-Kongressen: General C. Thomsen (Form.), Prof. B. S. Jørgensen og Kapt. J. C. la Cour.
- for Landbrugsproduktudstillingen: Hofjm. S. Vind (Form.), Godsejer C. Beck, Baron T. Reedtz-Thott, Docent C. Rostrup og Prof. V. Stein.
- for Dyrskuet: Propr. V. Barner (Form.), Landvkommiss. V. Bonnesen, Hofjm. Fr. Friis, Greve C. Petersdorff og Forp. G. Thalbitzer.
- for Mejeriudstillingen: Docent N. J. Fjord, Konfr. E. Tesdorpf, Baron G. J. Wedell-W., Gross. G. Busck, Konsulent B. Bøggild, Overassistent H. P. Lunde og Forst. V. Storch.

Desuden henhører til Landbrugsafdelingen: Havebruget, Skovbruget og Fiskeriet.

Bureauet (Chef: Kapt. C. H. Rørdam) aabnes den 15de April 1887; alle Henvendelser stiles til dette under Adresse: »Udstillingsbureauet«, Kjøbenhavn V.

Udstillingen aabnes den 18de Maj 1888 og vedvarer til Oktober.

Dyrskuet tænkes afholdt den 18de—23de Juli 1888.